

KÜRESEL DİYALOG

6.4

1 yılda 17 dilde 4 sayı

Sosyoloji,
Siyaset ve Güç

Anthony Giddens

Yunanistan'ın
Ekonomik
Sıkıntıları

Vassilis Fouskas,
Maria Markantonatou,
John Milios,
Spyros Sakellariopoulos,
Stratos Georgoulas

Latin
Amerika'da
Kürtaj

Julia McReynolds-Pérez,
Susana Lerner,
Lucía Melgar,
Agnès Guillaume,
Erika Busse

Arap Dünyasında
Sosyal Bilimler

Mohammed Bamyeh,
Seteney Shami,
Idriss Jebari

Özel Köşeler

- > George Ritzer ile McDonalddlaştırma ve Üretici-Tüketim Üzerine
- > Uluslararası Sosyolojiyle 40'ı Aşkın Sene
- > Japon Yayın Ekibini Tanıyalım

BÜLTEN

International
Sociological
Association
ISA

CİLT 6 / SAYI 4 / ARALIK 2016
www.isa-sociology.org/global-dialogue

KD

> Editörden

Geçmişe Bakmak, İleriye Bakmak

Bu sayı, *Küresel Diyalog*'un geçtiğimiz altı senesini de göz önünde bulundurarak, hem geçmişe hem de geleceğe bakmaya devam ediyor ve Indignados, Occupy, Arap Baharı gibi coşkulu toplumsal hareketlerden Mısır, Türkiye, Polonya, Macaristan, Filipinler, Arjantin ve Brezilya'daki otoriter rejimleri yapılandıran sağ hareketlere doğru salınımı gösteriyor. Söz konusu küresel trend kısmen, ulus-devletlere aman vermeyen uluslararası kapitalizmin, yönetim özerkliğinin altını oyması ve resmi seçim politikalarını itibarsızlaştırmasında ortaya çıkması mümkün olabilir- bu durum, çoğunlukla sağ olmak üzere hem sağ hem de sola dair popülizme yol açmaktadır.

Dolayısıyla, duruma birebir uygun düşecek biçimde bu sayıyı, bir teorisyen olan ve küreselleşmeyi "juggernaut" olarak tanımlayan Anthony Giddens ile yapılan görüşmeyle açıyoruz. Siyasi alanda, Lordlar Kamarası'nın bir üyesi olan ve bu konumuyla beraber bir sosyolog olarak da iklim değişikliği ve dijital çağın sonuçları gibi- ilgilendiği konular hakkında da çalışmalarını sürdürmektedir.

Küreselleşmenin bir alt yüzü de Syriza'nın kaderinde, neredeyse AB'ye diz çöktüren bir hareketin, daha sonra güç dengelerinin tersine dönmesiyle beraber, Yunanistan'ın diz çökmesiyle sonuçlanmasında görülebilir. Bu sayıda, Avrupa Birliği'nin Yunanistan'a dayattığı kemer sıkma politikasının felaket getiren sonuçlarını anlatan, Yunanistan'a getirdiği tarifsiz yoksulluğun yanısıra üst sınıfların anlatılmamış zenginliğine de yer veren beş makaleyi yayınlıyoruz.

Latin Amerika'da, on yıl ya da daha uzun süren sosyal demokrasiye bir tepki olarak- bir başka deyişle pembe dalga olarak tanımlandığı üzere- ülkeler, birbiri ardına sağa doğru yönelime teslim olmuşlardır. Kürtaj konusundaki tartışmalarda da kendini gösteren değişim rüzgarlarına dair üç makale yayınlamaktayız. Birbirinden yaratıcı protestolar Arjantin, Meksika ve Peru'da çatışmalara yol açmıştır. Bunlar arasında en ilginç olanı ise; hamileliği önlemek ya da sonlandırmak için yaygın olarak kullanılan bir ilaç için mücadele edilmesidir.

Arap sosyal bilimlerinin kaderi üzerine üç ayrı bakış açısı söz konusudur. Mohammed Bamyeh'in disiplinin konumuyla ilgili hazırladığı ilk raporu, bu tartışmayı ateşlemektedir. Kendisi, sempozyuma bir makale özetleriyle başlamakta; bunu, Seteney Shami'nin sosyal bilimlerin değişen altyapısının önemini vurgulaması takip etmektedir. Idriss Jebari, Arap Baharı ve sonuçlarına dair kritik sorular yönelterek, Arap Baharı'nın sosyal bilime canlılık ve yeni yönelimler kazandırmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Genç ve girişimci Kosovalı sosyolog Labinot Kunushevcı'nın, tanınmış sosyolog George Ritzer ile yaptığı görüşmeden de bir bölüm yayınlıyoruz. Edward Tiryakian ise, geçmişe, 1974 yılında başlayan ISA kongrelerine dair anılarına yer veriyor. Bu sayımıza, Öğrencilerini çevirinin heyecanına kapılmaları için teşvik eden Satomi Yamamoto liderliğindeki Japon yayın ekibinin tanıtıldığı makaleyle son veriyoruz. Bu bağlamda, *Küresel Diyalog*'a 17.dil ile- Bengal dili- Dhaka (Bangladeş)'da konuşlanan, Habibul Khondker'in liderliğindeki, meraklı sosyologlardan oluşan ekibin katıldığını belirtmekten de mutluluk duyuyorum.

> **Küresel Diyalog 17 dilde yayınlanmaktadır. Küresel Diyalog'un tüm sayılarına Uluslararası Sosyoloji Derneği (ISA)'nın internet sitesinden ulaşılabilir.**

> **Yayınlanması istenen yazılar burawoy@berkeley.edu adresine gönderilmelidir.**

Şu an Lordlar Kamarası'nda siyasetçi olarak yer alan, Britanyalı öncü sosyolog ve kuramcı **Anthony Giddens**, siyasetin içinde bir sosyolog olmanın zorluklarını anlatıyor.

Yunanistan'ın Ekonomik Sıkıntıları. Beş makale, yüksek düzey Avrupa müzakerelerinde Yunanistan'ın AB üyeliğinin devamının koşulları üzerine yaşanan anlaşmazlıkları anlatıyor.

Latin Amerika'da Kürtaj. Üç makale, Arjantin, Meksika ve Peru'da kürtaj konusunda verilen mücadeleleri anlatıyor.

Küresel Diyalog, SAGE Yayınları'nın cömert başışı ile hazırlanmaktadır.

> Yayın Kurulu

Editör: Michael Burawoy.

Yardımcı Editör: Gay Seidman.

Yönetici Editörler: Lola Busuttil, August Bagà.

Danışman Editörler:

Margaret Abraham, Markus Schulz, Sari Hanafi, Vineeta Sinha, Benjamín Tejerina, Rosemary Barbaret, Izabela Barlinska, Dilek Cindoğlu, Filomin Gutierrez, John Holmwood, Guillermina Jasso, Kalpana Kannabiran, Marina Kurkchyan, Simon Mapadimeng, Abdul-mumin Sa'ad, Ayse Saktanber, Celi Scalón, Sawako Shirahase, Grazyna Skapska, Evangelia Tastsoglou, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Bölge Editörleri

Arap Dünyası:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Arjantin:

Juan Ignacio Piovani, Pilar Pi Puig, Martín Urtasun.

Bangladeş:

Habibul Haque Khondker, Hasan Mahmud, Juwel Rana, US Rokeya Akhter, Toufika Sultana, Asif Bin Ali, Khairun Nahar, Eashrat Jahan Eyemoun.

Brezilya:

Gustavo Taniguti, Andreza Galli, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Benno Alves, Julio Davies.

Hindistan:

Ishwar Modi, Rashmi Jain, Jyoti Sidana, Pragma Sharma, Nidhi Bansal, Pankaj Bhatnagar.

Endonezya:

Kamanto Sunarto, Hari Nugroho, Lucia Ratih Kusumadewi, Fina Itriayati, Indera Ratna Irawati Pattinasarany, Benedictus Hari Juliawan, Mohamad Shohibuddin, Dominggus Elcid Li, Antonius Ario Seto Hardjana.

İran:

Reyhaneh Javadi, Abdolkarim Bastani, Niayesh Dolati, Marjan Namazi, Vahid Lenjanzade.

Japonya:

Satomi Yamamoto, Yutaro Shimokawa, Shinsha Kameo, Mizuki Ichikawa, Hayato Ishihara, Hiroki Kawabata, Hiromi Murakami, Kenta Kajitani, Kento Kusudo, Hirotaka Tanaka, Chiye Yamada.

Kazakistan:

Aigul Zabirowa, Bayan Smagambet, Adil Rodionov, Gani Madi.

Polonya:

Jakub Barszczewski, Adrianna Drozdowska, Krzysztof Gubański, Justyna Kościńska, Kamil Lipiński, Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska-Zajac, Adam Müller, Zofia Penza, Teresa Teleżyńska, Anna Wandzel, Justyna Zielińska, Jacek Zych.

Romanya:

Cosima Rughiniş, Corina Brăgaru, Nicoleta-Mădălina Ailincăi, Costinel Anuţa, Adriana Bondor, Alexandra Ciocănel, Tatiana Cojocari, Andrei Dobre, Iulian Gabor, Ştefania Cristina Ghiocanu, Alexandra Isbăşoiu, Rodica Liseanu, Mădălina Manea, Anca Mihai, Andreea Elena Moldoveanu, Rareş-Mihai Muşat, Oana-Elena Negrea, Mioara Paraschiv, Ion Daniel Popa, Ioana Silistraru, Eliza Soare, Adriana Sohodoleanu, Diana Tihan, Elena Tudor, Carmen Voinea, Raisa-Gabriela Zamfirescu.

Rusya:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Asja Voronkova.

Tayvan:

Jing-Mao Ho.

Türkiye:

Gül Çorbacıoğlu, Irmak Evren.

Medya Danışmanları: Gustavo Taniguti.

> Bu Sayıda

Editörden: Geçmişe Bakmak, İleriye Bakmak

2

Sosyoloji, Siyaset ve Güç: Anthony Giddens ile Görüşme

Peter Kolarz, Birleşik Krallık

4

> YUNANİSTAN'IN EKONOMİK SIKINTILARI

Yunanistan: Jeopolitik ve İflasın Tarihi

Vassilis K. Fouskas, Birleşik Krallık

7

Yunanistan'da Devlet-Güdümlü Kemer Sıkma

Maria Markantonatou, Yunanistan

10

Syriza: Yıkımdan Pragmatizme

John Milios, Yunanistan

12

Yunan Finansal Krizinin Kazananları ve Kaybedenleri

Spyros Sakellaropoulos, Yunanistan

15

Bir Devlet-Şirket Suçu Olarak Yunan Kurtarma Paketleri

Stratos Georgoulas, Yunanistan

17

> LATİN AMERİKA'DA KÜRTAJ İÇİN MÜCADELELER

Misoprostol Çağında Arjantin'de Kürtaj Aktivizmi

Julia McReynolds-Pérez, ABD

19

Meksika'da Kürtaj Haklarının Geri Alınması

Susana Lerner, Mexico, Lucía Melgar, Mexico and Agnès Guillaume, Fransa

22

Şiddet Olarak Kürtaj: Perulu bir Mücadele

Erika Busse, Peru

24

> ARAP DÜNYASINDA SOSYAL BİLİMLER

Giriş: Arap Dünyasında Sosyal Bilimler

Mohammed A. Bamyeh, ABD

26

Arap Bölgesinde Yeni Sosyal Bilim Altyapıları

Seteney Shami, Lübnan

28

Arap Sosyal Bilimleri - Baharın Öncesinde ve Ötesinde

Idriss Jebari, Lübnan

31

> ÖZEL KÖŞELER

George Ritzer ile McDonaldlaştırma ve Üretici-Tüketim Üzerine

Labinot Kunushevcı, Kosova

34

Tarih Köşesi: Uluslararası Sosyolojiyle 40'ı Aşkın Sene

Edward A. Tiryakian, ABD

36

İkinci Japon Yayın Ekibini Tanıyalım

38

> Sosyoloji, Siyaset ve Güç: Anthony Giddens ile Görüşme

Anthony Giddens.

PK: Birçok konu üzerinde yazdınız: yapılandırma kuramı, tarihsel materyalizm, geç modernite ile küreselleşme, mahremiyet ve cinselliğin dönüşümü, üçüncü yol, iklim değişikliği, AB'nin geleceği ve de yakın zamanda dijital devrim ile ilgili konuşmalar yapmaya başladınız. Bu çalıştığınız alanların tümünde ya da birçoğunda bir tür ortak noktanın var olduğunu söyleyebilir misiniz?

AG: Benim odak noktam uzak ara en devrimci ve dönüşümcü bir döneme işaret eden modernitenin doğası -endüstriyel düzenin ortaya çıkışı ve dünyaya yayılması, olmuştur. Bana göre; tarih büyük oranda süreksizlik arz eder: tarihe dair evrimsel bir modelin işlerliği bulunmamaktadır. Her daim yerleşik insanlar bulunmaktadır, bu insanlar belli çevresel, toplumsal ve coğrafi bağlamlarda eylemlerde bulunmaktadır, söz konusu bağlamlar onların yaptıklarını sınırlandırır ama insanlar buna bir çok farklı şekilde tepki verip, yeniden şekillendirir. Sosyal bilimlerde, bizim bilgili birer varlıktan çok pasif aktörler olduğumuzu söyleyen, Durkheimci görüşü paylaşmamaktayım, Erving Goffman-bana göre muhtemelen en büyük sosyologtur- özellikle insanların böyle yaptıklarını bilmeden, gündelik hayatta yaptıklarının mahir bir doğasının olduğunu vurgular. Amacım, bu bakış açısını daha makroyapısal süreçlerle ilişkilendirmek olmuştur. Bunu başarmak kolay değildir fakat benim için önem taşımaktadır: eski günlerdeki sosyolojinin birçoğu bizim sanki daha büyük toplumsal amaçların oynanacağı olduğumuz görünümünü vermektedir. Ben de bu şeyler arasındaki incelikli ilişkiyi ortaya çıkarmak istedim. Bu da,

Anthony Giddens 1970'lerde Britanya sosyolojisinin yeniden doğmasına, klasik toplumsal kuramları modern çağ için yeniden yorumlayan kitaplarıyla öncülük etmiştir. Yapısal dünyada, bireyin eylemliliğini, mikro-süreçlerle makro güçler arasında bağ kurarak ve küreselleşmenin gündelik hayatla ilişkisiyle incelemektedir. Yakın zamanda, dijital devrimin sonuçları ve iklim değişikliğinin insan yaşamına dair tehlikeleri gibi konulara yönelmiştir. 30'u aşkın eserin yazarı, London School of Economics'in eski dekanı olmakla beraber emeritus profesör ve 2004 yılından itibaren Lordlar Kamarası'nın üyesidir. Bu görüşmede, siyasette sosyolojinin yerini incelemektedir.

Peter Kolarz sosyoloji alanında doktora eğitimini Sussex Üniversitesi'nde (Birleşik Krallık) tamamlamıştır. Technopolis Group'ta politika- araştırma danışmanlığı yapmakta ve Birleşik Krallık'taki bakanlıklar ve Avrupa Komisyonu için de hazırladıkları dahil olmak üzere, politika çalışmaları ve değerlendirmeleri üzerine birçok yayını vardır. *Giddens and Politics Beyond the Third Way: Utopian Realism in the Late Modern Age* (Giddens ve Üçüncü Yolun Ötesinde Siyaset: Geç Modern Çağda Ütopik Gerçekçilik, 2016) kitabı Palgrave Macmillan tarafından yayınlanmıştır. Bu görüşme, 8 Haziran 2016'da Lordlar Kamarası'nda (Birleşik Krallık) gerçekleştirilmiştir.

iletişim ve bağlantıların dönüşümlerine dair ilgi duyma sebeplerimden biri olmaktadır. Gündelik hayatın ve kimliğin dönüşümü en az çözmeye çalıştığımız büyük ölçekli sistemler ve sorunlar kadar önem taşımaktadır.

PK: Çalışmalarınız bütününde, toplumsal ve siyasi değişimleri takip etmede en önemli bulduğunuz bir unsurdan söz edilebilirse, bu ne olabilir?

AG: Üzerinde konuştuğumuz biçim olurdu: İnsanların kendi hayatlarını oluşturma ve aynı zamanda da parçası oldukları daha geniş yapıların yaratımı olmaları arasındaki etkileşimin muazzam incelikli yönüdür. Bu, siyasette olduğu kadar

diğer alanlar için de doğrudur. İyi-niyetli politikalar hiçbir zaman yeterli değildir ve sık sık da geri tepmektedir.

PK: 2016'da yayınladığım kitabım *Giddens and Politics Beyond the Third Way* (Giddens ve Üçüncü Yolum Ötesinde Siyaset) 'de, size ait bir kavram olan ütöpik gerçekçiliği öne çıkarmaktayım. Bu olgu üzerinde hala duruyor musunuz?

AG: Ütöpik gerçekçilik halen kullanmakta olduğum bir kavramdır. Bütün sorun ütöpik gerçekçilik ile realpolitik arasında- görünüşte birbiriyle zıt olan bu iki kavram- bağ kurmakta yatmaktadır. İdeallerden yoksun bir siyaset yol gösterici bir amaçtan da yoksundur. Devlet işlerinin her daim statü-konun bir diğer yönü olduğunu öngörmeliyiz. Aynı zamanda, idealler tek başına boştur. Ütöpik gerçekçilik kavramı bana göre ideallerin rolünü duyarlı hale getirmek için- bir yandan şimdinin ötesine geçerken- aynı zamanda gerçeklik üzerindeki etkisini de göstermek adına yararlı bir yol olmaktadır. Siyaset ve dünya üzerine düşünmeyi duyarlı hale getiren bir araçtır. Demokrasinin olduğu bir siyasi anlayışta, bir partinin en basit anlamda kendisini sadece seçimleri kazanmaya adanması aslında o partinin hiçbir seçimi kazanmaması demektir; bununla birlikte, aynı durum yüce idealleri olan bir partinin, asıl mesele olarak bu idealleri halkın istek ve kaygılarıyla ilişkilendirmekte başarısızlığa uğradığı zaman da görülmektedir. Bütün bildiğimiz, bu zor duruma bir çözüm bulmanın çok zahmetli olduğudur.

PK: 1990'larda küreselleşme ve üçüncü yola dair siyasi çalışmalarınız düşünüldüğünde, bugün siyasete ve siyasi manzaraya baktığınızda nasıl bir sonuca varıyorsunuz? O zamanki tartışma içinde, bugün hala önemini koruyan, iyi bir şekilde ele alınmadığını düşündüğünüz herhangi bir noktanın varlığından söz edebilir miyiz?

AG: Şimdi bunu hatırlamak güç olacaktır fakat küreselleşme- tüm dünyadaki bireylerin, kurumların ve devletlerin artan düzeyde birbirleriyle olan bağımlılığı- siyasi bağlamda bakıldığında yeni bir kavramdı. Siyasi liderlerin bu durumu ciddiye almalarını sağlamak en başta çok zordu. Bana gayet anlamsız bakışlarla bakıyorlardı. Akabinde, neredeyse bir gecede her şey değişti. Zaman zaman gayet sığ bir seviyede olsa da, bu konu hakkında konuşmadan duramıyorlar. Ne yazık ki, siyasetçilerin ve sosyal bilimcilerin çoğu bu kavramı birincil olarak, ya da genel anlamda, küresel piyasaların yayılması olarak niteledi. O zaman hatta şimdi de küreselleşmenin itici gücü- dijital devrimin olağanüstü ilerlemesiyle beraber- her şeyden önce iletişim, özellikle elektronik iletişim olmaktadır.

"Üçüncü yol" kavramını biraz isteksiz kullandım. Benim için bu kavram sağ ve sol eğilimler "arasında" bir siyasi konum, bir orta yol, belirlemek anlamına gelmiyordu. Halen, eskisinden daha az da olsa bunu neoliberalizmin bir versiyonu, serbest piyasaların sonsuz irfanına bir inanç olarak görüyorum. 1998'de *The Third Way* (Üçüncü Yol) kitabımda belirttiğim gibi, "finans piyasalarının düzenlenmesi, dünya ekonomisinin en acil meselesidir" O zaman, ve bugün de, etkin hükümetin kritik bir önemi- bu durumun sadece devletle ilişkilendirilmemesi ve çeşitli diğer aktörler nezdinde de düşünülmesi gerektiği- olduğu inancını taşımaktayım. O zaman, ve bugün de, her ne kadar zorlu olsa da, küresel

yönetimin gelişmekte olan mekanizmalarına inanıyorum.

Bana göre, eşitsizlik kilit meseleydi- bunu bu zamana kadar yazdıklarıma bakma zahmeti gösteren herkes anlayabilir. Bugün ise bu mesele, servet piramidinin en üstünde bulunanların meydana getirdiği uç eşitsizlikler, üretimin artmaması ve dolayısıyla düşük-seviye işlerde çalışan birçok kişinin maaşlarında bir artış gerçekleşmemesiyle ortaya çıkmaktadır. Thomas Piketty'nin *Capital in the Twenty-First Century* (yirmi birinci yüzyılda Kapital) adlı kitabı, bu çok göze çarpan farklılıkları üreten yapısal nedenlere dair güçlü bir yorumda bulunması ve bunların azaltılmasına dair olası stratejiler sunması itibarıyla dünya çapında bir başarı kazanmıştır.

Elbette, siyaset ulusal ve dünya küreseldir. Böylelikle, ortada önemli bir konu bulunmaktadır: ulusal siyaset ile özü itibarıyla küresel olan dünyayı nasıl uzlaştırebileceğimiz sorunuyla karşı karşıyayız. Popülizmin kaynaklarının büyük bir kısmı bu zorluktan ve herkesin, ulusal siyasetçilerin aslında iddia ettikleri kadar güçlü olmadıklarını bilmesinden gelmektedir.

PK: Ulusal siyaset ve küresel dönüşümler ve eşitsizlikler arasındaki kopuşu çözmek için bir yol görüyor musunuz?

AG: Evet, bir yol olmalı, Avrupa¹ üzerine yazdığım kitapta, vergi cennetleri meselesine düzenli olarak saldırmaya ve Batı ekonomilerinde endüstriyel faaliyetleri kaldırmaya yönelik süreci tersine çevirmeye çabalararak, geçmişten daha farklı bir şekilde, ele alarak imalatı yeniden yaratmaya doğru yönelmekten bahsettim. Bu durum, dijital devrimle paralel gitmektedir, çünkü para elektronik hale geldiği takdirde, anında tüm dünyada dolaşıma girebilir- bu da vergi cennetlerinin yaygınlaşmasına yardım eden unsurlardan biri olmaktadır. Ancak aynı sebeple, geçmişle kıyaslandığında dünyadaki geniş kapsamlı yolsuzlukların üzerinin örtülmesi daha zorlaşmaktadır. Büyük miktardaki servetin küresel boyutta gizlenebileceği ve bunun da kimsenin umrunda olmayacağı fikrine, küresel kamuoyunun şiddetle karşı çıktığını düşünmekteyim.

Etkili (demokratik olması bir yana) küresel yönetim boş bir hayaldir, ancak, birbirinden farklı aktörler, ulusal ve uluslararası kurumlar küresel sorunlarla baş etmek için beraber hareket etmektedir. Paris iklim değişikliği anlaşmalarının sonucunda ne olduğunu görmek çok ilginç olacaktır: bunlar bir işe yarayacak mıdır yoksa yaramayacak mıdır? Şu anki aşamada bunu bilemeyiz ama daha önce kağıt üzerinde anlaşılmalardan kesinlikle daha farklı olduğunu söyleyebiliriz. Halihazırda bu anlaşmaların fosil yakıt sanayilerinin konumunu, hisselerinin değerinin düşmesiyle, fazlaca etkilediğini görebilirsiniz. En azından düşük-karbon enerjisi alanında gerçek küresel bir devrim olasılığı vardır ve temel soru bunun ne kadar hızlı ya da nasıl devam edeceğinde yatmaktadır. Marx'ın o meşhur "katı olan her şey buharlaşıyor" sözü bu ilkenin bir versiyonu haline gelebilir; bunu ileride göreceğiz. Dijital devrimin temposu, kapsamı ve muazzam ilerleme hızıyla ortaya çıkan yeni dalga küreselleşme burada önemli bir etkidir.

PK: Sizin çalışmalarınızda sıkça rastlanan bir tema olarak şunu görüyoruz: bilgi ve iletişim teknolojisi

>>

sayesinde küreselleşmede zaman ve mekanın sıkıştırılması ve buna bağlı gelişen riskler ve fırsatlar. Bu gelişmeleri yapıcı bir biçimde yönlendirebilmek ya da önceden söylediğiniz gibi “küreselleşmenin Juggernaut’unu sürmek” mümkün olabilir mi ya da sadece “akışına bırakıp” neler olacağını mı görüyoruz?

AG: İnternet, etkisi itibarıyla olağandışı bir olgudur. Aklımıza gelebilecek herhangi bir şeyin de ötesinde gerçek bir küreselliğe sahiptir. Benliğin kişiselliğiyle küresel üzerinden bir bağ kurar. Ancak, bu dijital devrime dair tamamen anlayabileceğimiz unsurlardan sadece biridir. Diğerleri super bilgisayar ve robot teknolojisidir. Süper bilgisayarların birincil bağlantı noktaları olduğunu düşünüyorum. Cebinizdeki akıllı telefon birkaç on yıl önceki süper bilgisayardan daha güçlüdür. Bu büyük algoritmik güç, kurumlar, işletmeler ve devletler için olduğu gibi sıradan kullanıcılar için de ulaşılabilir olmaktadır. Dünya toplumunun neredeyse tüm alanlarını etkilemekte ve dönüştürmektedir. Akıllı telefonların dünya üzerindeki en yoksul toplumlara kadar yayılmasından itibaren yaşadığımız dünyada her şey neredeyse herkes için açık seçik görülebilir hale geldi. Baskı altında oldukları yerlerden ayrılarak, sığınacak yer arayan göçmenler akıllı telefonlar ve GPS kullanarak varmak istedikleri rotayı takip etmektedirler. Bu, 21.yüzyıla özgü bir göçtür- aynı DAES’te olduğu gibi, ortaçağa ait bir şiddet anlayışının dijital teknolojinin üstünlüğü ile birleşmesi terörizmin 21.yüzyıl hâlidir.

Birçok insan dijital devrimin parçalanmış bir dünya yarattığını düşünmektedir, fakat bu yeniliklerin birçoğuna devlet müdahalesi, kısmi-askeri amaçlarla öncülük etmektedir. İnternet gelip geçici görünmektedir, ama okyanusların altından geçen kablolardan ve gökyüzündeki uydulardan-devletler ve devlet gücü tarafından garanti altına alınan, oluşan fiziksel bir varlığa sahiptir. Böylelikle, jeopolitiğin yeniden güçlenmesinin diğerleri kadar şaşırtıcı olmadığını düşünüyorum. Büyük şirketler ve her yerde olan tanıtımlar da itici güçlerdir. Bu yeni bir çevreye işaret etmektedir ve bizi etkileyen değişimlerin çoğuna siyasi süreçler değil ya devletlerin ya da büyük şirketlerin gücü aracılık etmektedir. Hiçkimse pornografinin serbest bir şekilde- her iki anlamıyla da “serbest” (bir diğer anlamı bedava-free), ulaşılabilir olduğu bir dünya için oy vermedi. Bu tehlikeli de olabilir, tehlikesiz de. Çok yeni olduğu için henüz bilemiyoruz.

PK: Siyasetin bugünü hakkında konuşalım: Günümüzde, solun geleceğine dair yapıcı tartışmaların yapıldığını düşünüyor musunuz?

AG: Sosyolojik olarak dünya toplumunun dokusundaki değişimler ve sözünü ettiğimiz gündelik yaşamdan başlayarak, yeni bir merkez-sol yaklaşımına doğru ilerlemeye çalışmalıyız. Üçüncü yol tartışması, o dönem hayatlarımızı dönüştüren büyük değişimlerin incelenmesiyle ortaya çıkmıştır, ve bugün de benzer bir yoldan gitmeliyiz. Dünyadaki büyük değişimlere, bu değişimlerin siyasi alanda nasıl bir çekiş gücü olduğuna ve bunların ulusal ve uluslararası siyasi çerçeveye nasıl değerlendirilebileceğine bakmalıyız. İşçi Partisi’nde Jeremy Corbyn’in gelmesiyle olan şey, melez bir karakter taşımaktadır- dijital genç nesil doğrudan katılımcı olmuş ancak fikirlerin bir kısmı yıllar öncesinden kalmıştır.

Soldaki bizler, geleceğe yönelmeliyiz. Şu an, sözde üçüncü yol tartışmasının yapıldığı dönemden daha ötedeyiz, ve yeni fikirlere acilen ihtiyaç duymaktayız. Bir şekilde her şeyin parçalandığına dair görüşün karşısında yer almayım- bunun doğru olduğunu düşünmüyorum. Hala, güç diplomasisiyle karşı karşıya kalmaktasınız, küresel şirketler bağlamında nasıl daha eşitlikçi toplumlar olabiliriz, nasıl vergi cennetlerinde yasa dışı yollarla elde edilen kazançlardan kurtulabiliriz? gibi büyük meselelerle uğraşmaktasınız. Yani, halen gücün varlığından söz edilebilmektedir. Ulusların birbirleriyle olan işbirlikleri ve dolayısıyla uluslar ve Avrupa Birliği dahilindeki demokratik politikalar da büyük önem taşımaktadır.

PK: Son soruya geçiyorum. Akademiden siyasete, çoğu kişiden daha başarılı bir şekilde, geçtiniz. Siyasetin içinde yer alan bir sosyolog olarak görüşlerinizi almak isterim ve bununla ilgili olarak, burada da görüldüğü gibi bir şeye ilham vermekle ilgilenen, çalışmalarında siyasi bir çekiş gücü olmasını isteyen sosyol bilimciler için özellikle bir tavsiyenizin olup olmadığını sormak isterim.

AG: Siyasetteyim ama siyasetin içinde değilim. Ben bir akademisyenim ve akademinin içinde yer almaktayım. Benim için en iyi ortam, evim gibi hissettiğim ve önceden de belirttiğim gibi, fikirlerin ve gerçekçi araştırmaların siyasi alan için önemli bir değerinin olduğu yer, üniversitedir. Siyasete girmiş her akademisyen için en önemli sorunlardan biri, her iki grupta da iletişiminizin kopmasıdır. Akademisyenlere göre, akademik nesnellığe ihanet etmişsinizdir, siyasetçilere göre ise gündelik siyasi yaşamın taleplerini hiç bilmeyen birisinizdir. Bu iki dünya arasında kolayca sıkışabilirsiniz.

Akademi ve siyaset dünyası birbirlerinden çok farklı olmakla beraber, birçok insan bu dünyalar arasında doğrudan bir köprü kuramamaktadır. Düşünce kuruluşları akademi ve siyaset arasında önemli bir aracı rolündedir. Üniversiteler tarafından yapılan araştırmalara bağlıdır. Akademik araştırmaları, pratik hayata dair politika önerilerine tercüme etme işini yapmaktadırlar- ve medyayla, akademisyenlerin sahip olabileceğinden daha fazla bağlantısı vardır. Bu kurumların en güçlüleri, hükümetle ya da siyasi aktörlerle yakın temas halindedir. Sadece bu tür bir rotanın izlenmesi gerektiğini dile getirmiyorum ancak 1990lı yılların ortasında, doğrudan siyasete girmeye karar verdiğim zaman, Kamu Politikaları Araştırma Enstitüsü (KPAE)’ne girdim- tanıdığım bir ya da iki akademisyen de bu enstitüde görev almaktaydı. Burada, siyasi alanda yer alan kişilerle geniş bir iletişim ağı geliştirebilme olanağının olduğunu gördüm. KPAE ve onun etrafındaki geniş iletişim ağına Amerika da dahil olmak üzere, diğer ülkelerle de iyi bağlantıları vardı. Hiçbir zaman kimsenin resmi olarak siyasi danışmanı olmadım, ve kendimi öncelikle bir akademisyen olarak görmeye devam ediyorum. ■

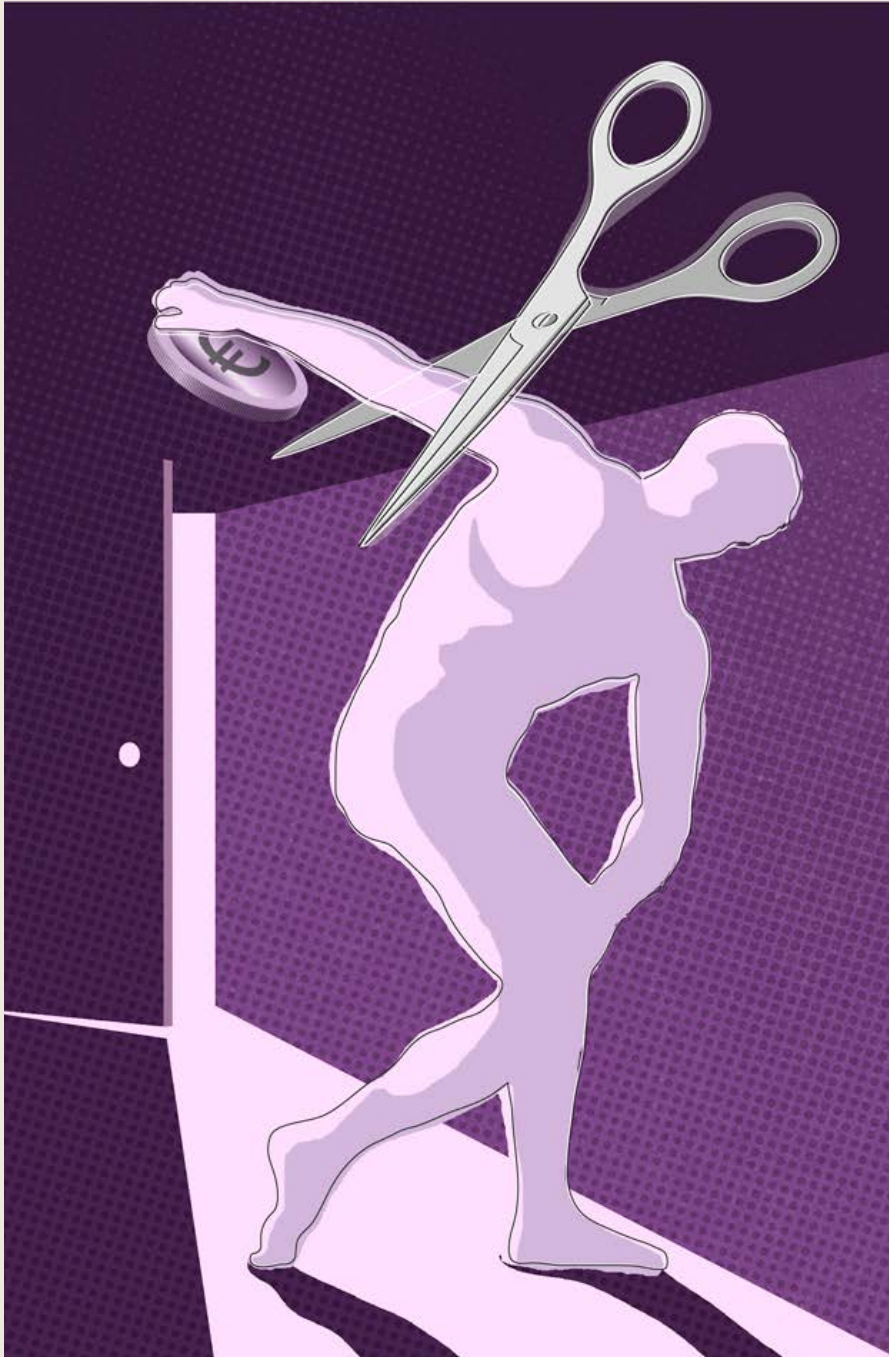
Anthony Giddens’e ulaşmak için: <Ax.Giddens@lse.ac.uk>
Peter Kolarz’a ulaşmak için : <kolarz.peter@gmail.com>

1: Giddens, A. (2014) *Turbulent and Mighty Continent* (second edition). Cambridge: Polity.

> Yunanistan: Jeopolitik ve İflasın Tarihi

Vassilis K. Fouskas, Doğu Londra Üniversitesi, Birleşik Krallık

Yunan tarihini diskten ziyade iflas simgeliyor.
İllustrasyon: Arbu.

1 830 yılında kurulan, Balkan yarımadasının güney bölgesinde, Peloponez, Güney Rumeli, Eğriboz adası ve Kiklad adalarını da kapsayan Yunan devleti, ekonomik anlamda genişlemesini, ulusal bir sanayici burjuvaziden ziyade emperyalist jeopolitik bir kaza sonucunda elde etmiştir. Feodal bir üretim tarzına karşıt olarak endüstriyel sermaye tarafından omuzlanan bir ulusal-devrimci süreç yerine- Prusya'daki aristokratlar ya da İtalya'daki Piemonte vakalarında da görüldüğü gibi- kısmen Rusya ve Mısır'ın, Doğu Akdeniz'de sınırlarını genişletme amacını önlemek için, kısıtlı Yunan devleti'ne, Batı'daki emperyal güçler tarafından jeostratejik bir önem atfedildi. Yunanistan'ın kurulmasında jeopolitik güçler çok büyük bir rol oynamaktadır- ve bugün de, jeopolitik/jeostratejiğe dair sorular, Yunanistan borç krizinin tarihsel arkaplanını anlamada önemli bir yere sahiptir. Modern Yunan devleti kurulduğundan itibaren, Yunanistan'ın önemli coğrafi konumu, Yunan toplumun yararına değil, Batı'nın kendi yararı için kullanılmaktadır.

>>

> Ondokuzuncu Yüzyılın Küresel Finans ile Bağ

Yunan seçkinleri, Osmanlılar'a karşı bağımsızlık savaşına girmek için, Batı'dan büyük miktarlarda borç aldı. 1820lerde, Yunanistan 800,000£ ve 2 milyon £ olmak üzere iki kere borç aldı. İlk Yunan devlet aygıtı ilk iflasını, Fransa'dan ve İngiltere'den aldığı borçları ödeyemeyince 1824-25 yıllarında yaşadı. 1832-33'te ise, 60 milyon (altın frank olarak) alındı ve bu miktar bütünüyle krallığın giderleri ve askeriyenin bakımı için harlandı. Bu borç, 1843 yılında bir diğer Yunan iflasının yaşanmasına neden oldu.

1827 ve 1877-78 yılları arasında, Yunanistan, Batı finans piyasalarından çıkarıldı. Bu elli yıldan fazla zamanda, yönetimler (başarısız bir şekilde) iç borçlanmaya giderken, Osmanlı İmparatorluğu'nda önemli bir yere sahip olan komprador sermayeye sahip, varlıklı Yunan diasporası ile Yahudi ve Ermeni tüccar sınıfından gelebilecek yatırım projeleri teşvik edildi. Sanayideki gelişmelerin düşük seviyeli ve küçük hacimli olması itibarıyla büyük ölçekli ekonomiden yararlanılamadı, Yunanistan 19. yüzyıl boyunca merkezin dışında kalan geri bir ekonomi ve derinden- bağımlı politikalarıyla anıldı; 1893'te Yunanistan bir kez daha iflasını ilan etti.

Ancak, yıkık bir ekonomi ve gelişmemiş bankacılık ve sanayiye rağmen, Batılı güçler Yunanistan'a her zaman emperyal jeopolitik çıkarlarının gözünden bakmıştır. Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu kendi köşelerine çekildiklerinde, Rusya ve Batı Avrupa imparatorlukları için yeni alanlar, Almanya ve İtalya gibi yeni aktörlerin de devreye girmesiyle açılmış oldu. Hristiyan Balkan mikro-devletleri Batı'ya muazzam olanaklar tanıdı, Osmanlı Türkleri'ne karşı süren savaşta yardım ettiler. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Osmanlılar, Avrupa'nın dışında itildiğinde, Balkan/Doğu Avrupa ile Yakın/Orta Doğu sınırları yeniden çizilmiş oldu.

Toprak fethetmek ve - tümü Yunanlı olmasa da- halkları kendi bünyesine katmakla beraber Yunanistan, li-

beral-ulusalcı Eleftherios Venizelos liderliğinde, yirminci yüzyılın ilk yirmi senesinde önemli ölçüde sanayi alanında ilerleme kaydetmiş oldu. Britanya'nın desteğiyle, Venizelos, Kemalist-ulusalcı güçlerle Anadolu'da sürdürdüğü dolaylı savaştan yenilgiyle ayrıldı. Sonrası, hem Yunanistan hem de modern Türkiye için tam anlamıyla yıkıma sebep oldu. Her ne kadar Yunanistan, 1.4 milyon Hristiyan sığınmacının gelmesiyle, tarihinde ilk defa etnik homojenliğe kavuşsa da, Türkiye, en girişimci tüccar sınıfını kaybederek, devlet-güdümlü otoriter ekonomik gelişmelere yönelerek, etnik ya da dini homojenliği sağlamayı başaramadı.

Güçlü bir ekonomik altyapıdan yoksun ve yönetici siyasi seçkinlerinin emperyal çıkarlarla yakın ilişkide olması nedeniyle, Yunanistan jeostratejik avantajlarından faydalanamadı. Dolayısıyla, coğrafi konumu bir aktif varlık olmasından çok, daimi borç halini aldı. Bu durum bilançooya doğrudan, kayırmacılık ve yolsuzlukla yoğunlaşmış devlet mekanizmasını desteklemek için sürekli olarak yapılan iç borçlanmayla yansıdı, tekrar tekrar sürdürülemeyen borçların ortaya çıkmasına sebep oldu.

> 1929 Finansal Krizi ve Sonrası

1929'daki küresel finansal krizle, Yunanistan da 1932 yılında dördüncü kez iflas deneyimi yaşamış oldu. Sonrasında, diktatör Ioannis Metaxas, ülkenin mali bilançosunu iyileştirmek adına ithal ikameli sanayileşme politikası yürüttü. Bununla birlikte, emperyalist meşalenin yeni küresel egemenliği elinde bulunduran Amerika'ya geçmesiyle, Soğuk Savaş yeni temettüler üretti: Yunanistan'ın jeopolitik önemi, büyük miktardaki Amerika kaynaklı sermaye ve borçların buraya akmasını sağlarken, Yunanistan'ın ulusal sol komünist güçleri " Kapitalizmin Altın Çağı" ile beraber bir yana itilmiş oldu.

Ancak, bir kez daha, Yunanistan merkezin dışında kalarak, daha da bağımlı hale geldi. Tipik bir şekilde, 1960larda Yunanistan Bankası'nın Yöneticisi

Xenophon Zolotas, Atina'da bulunan Amerikan Büyükelçisi'nden borç istedi ve büyükelçi de bu isteğe jeopolitik bir çatışmayı öne sürerek cevap verdi. Büyükelçi, etkili bir şekilde, Yunanistan'ın borç istemesi halinde, Dean Acheson'ın Kıbrıs planını- NATO güçleri arasında gizlice müzakare edilerek, adaların Yunanistan ve Türkiye arasında paylaşılmasını teklif eden, o dönem Kıbrıs'ın seçimle gelen lideri ve tarafsız hareketinin de kurucusu olan Başpiskopos Makarios'un ekarte edilmesini öngören plan, da kabul etmesi gerektiğini dile getirdi. Böylelikle, jeopolitik durum ve borç problemi doğrudan takas edilerek çözülecekti. Kıbrıs'ın Nato ve Batı için olduğu kadar Amerika için de olan önemi dolaşısıyla, CIA aracılığı ile Yunanistan'da askeri dikta başlatıldı, demokrasi, Kıbrıs'ın bölünmesiyle 1974 yılında yeniden sağlandı.

1950lerden 1970lerin ortasına kadar, Yunanistan Batı'yı yakalamayı başaramadı. Bu dönem boyunca Batı'daki talep-odaklı Keynes politikalarının aksine- Yunanistan, daha sonradan liberal olarak adlandırılacak politikalar uyguladı. Ekonomik alandaki gelişimini, büyük oranda Soğuk Savaş politikaları nedeniyle, arz-odaklı ve parasalcı tutumla sağladı. Her ne kadar, Sovyet Komünist Sol yanlıları İç Savaş'ta (1944-49) yenilgiye uğratıldılarsa da, geniş anlamda halkın desteğiyle karşılaştılar, bu yüzden de muhafazakar hükümet sivil topluma dair herhangi bir politika açılımı yapmaktan çekindi. Siyasi katılım ve talep-odaklı ekonomi politikaları 1974 yılına kadar uygulanamadı.

1974'ten sonra, Constantine Karamanlis (1974-81) ve sosyalist Andreas G.Papandreou (1981-89,1993-96) yönetimindeki sağ yönetimli Yunan kabinesi, Yunan politika geliştirme araçlarını talep döngüsüne doğru kaydirdi, devlet mekanizmasını kendi parti-politikalarını destekleyen personelle yeniden doldurdu, büyük özel şirketleri kamulaştırdı ve özellikle 1980lerde, Yunanistan refah-devletine, vergilendirmeden ziyade prensiplere aykırı borçlanmalarla (dış ve iç olmak üzere) fon sağladı. 1981 yılında

>>

Yunan ekonomisinin harabeleri.

Avrupa Ekonomi Topluluğu'na (AET) girdiğinde, Batı'nın büyük bir bölümü neoliberal küreselleşme/finansallaşmaya geçtiğinde bile, Yunanistan talep-odaklı politikalarını uygulamaya devam etmekteydi.

Tekrar tekrar, jeopolitik kaygılar önem arz etmektedir: Yunanistan, Amerika'nın Yunanistan'daki sabit varlık yatırımları kurumaya başladığı dönemde, NATO'nun güney kanadını dengede tutabilme stratejisinin bir parçası olarak Portekiz ve İspanya'dan beş sene önce AET'ye kabul edilmişti. 1980lerde ise, Alman ve Fransız sermayeleri Yunanistan ekonomisine gitgide egemen olmaya başladı ve neoliberal politikalar, finansal hizmetlerin Balkanlar'a yayılması için Yunanistan'ın bir fırlatma rampası olarak kullanılması için kabul ettirmeye çalışıldı.

> Euro Bölgesi'nde Ekonomik Durumun Bozulması

Takip eden yirmi yılda, ve özellikle ülkenin 2001 yılında Euro Bölgesi'ne girmesiyle, Yunanistan'ın rekabetçi konumu hızla çöktü. Genel olarak, tekstil gibi kâr sağlayan endüstriler, ortadan kalktı. Finansal ve bankacılık hizmetleri Yunanistan ekonomisini egemenliği altına alarak, Balkanlar ve Yakın Doğu'ya yayıldı. Kamu varlıkları birbiri ardına özelleştirildi. Ülkenin, dış ve iç borçlanmaya giderek bağımlı hale gelmesi öyle bir seviyeye ulaştı ki, kamu varlıkları dış sermaye alımlarına açıldı ve parasal egemenlik kaybedildi, öyle ki "bağımlı olma" kavramının, ülkenin küresel ekonomideki yerini açıklamak için uygun olup olmadığı tartışılır hale geldi.

Küresel finansal krizin, Euro Bölgesi'ne ulaşmasıyla, neo-emperyal finansal sermaye birikiminin en zayıf halka-

sı olduğundan dolayı, Yunanistan en çok zarar gören ülke oldu. Neoliberal finansallaşmanın yirmi yılını takiben, akut kemer sıkma önlemleri ve kurtarma anlaşmaları, Yunanistan'ın tarihsel olarak süregelen ekonomiye dair sorunlarını: sanayideki gerilik; kurumsal düzensizlik; büyük orandaki cari açıklar ve yüksek borç:GSMH oranı; büyük bütçe açıkları ve mali sorunlar, çözmemektedir. Güneş enerjisi ve yeşil-büyüme gibi niş üretimleri temel alan, yeni sanayi ve tarım sektörleri yaratabilecek güçlü kamu yatırımına ihtiyaç duyulmaktadır. Aynı zamanda, bağımsız bir dış politika ülkenin jeostatejik konumundan faydalanabilir ve bu konum, Balkanlar'daki ve Yakın Doğu'daki hareketliliğe karşı barışçıl bir misyon edinilmesini sağlayabilir. Eğer bu, günümüzde de yapılandığı üzere Euro Bölgesi'nde gerçekleşmezse, Yunanistan'ın değil, Euro Bölgesi'nin sorunu olur. ■

Vassilis Fouskas'a ulaşmak için:
<v.fouskas@uel.ac.uk>

> Yunanistan'da Devlet-Güdümlü Kemer Sıkma

Maria Markantonatou, Ege Üniversitesi, Yunanistan

Atina'nın merkezinde bir dükkanın kepenkleri önünde bir sokak satıcısı giysilerini topluyor.
Fotoğraf: Petros Giannakouris/AP Photo

Kurulduğu yıldan bu yana Euro Bölgesi, özellikle ulusal siyasetten, dolayısıyla da demokratik süreçlerden ve kontrolden yalıtılmış parasal ve mali politikalar üreterek, büyük liberal ekonomist Friedrich Hayek'ten ilham alan, formüller uygulamaya koymaktadır. Bu proje, sözde bağımsız merkez bankası ve değeri yüksek konvertabl para kurallarına- altın standardı döneminde bile, bu kurallar eşit şekilde tüm ülkelerin lehine işlemiyordu-, bağlı kalan heterojen ekonomilerde, kurumsal çerçeve yoluyla gerçekleştirilmektedir. Euro Bölgesi'nin piyasa yönelimi, küresel krizin başlangıcından bu yana daha belirgin şekilde görülmektedir. Her ne kadar, Avrupa entegrasyonu projesinin içinde olan bazı siyasi güçler toplumsal refahtan taraf olsalar da, 2010 yılından itibaren, kriz yönetimi, özellikle Yunanistan ile ilişkili olarak, "sosyal Avrupa" vizyonunun yenilgisine işaret etmektedir.

2010'dan beri, sıkı ekonomik liberalizm, ülkenin uluslararası piyasadan dışlanmasıyla başlayarak, Yunanistan'a dayatıldı. Geçtiğimiz altı yılda, birbirinden farklı siyasi yönelimlere (sosyal demokrat, sağ, sol, teknokrat, geçici ve koalasyonlar) sahip hükümetler apar topar sözde "Mutabakat Muhtıraları" adı altında, Yunanistan ve uluslararası kredi verenler arasında bir dizi anlaşmalar olmak üzere, çok

sayıda yeni kanunlar ve düzenlemeler uygulamaya koydular. Yunanistan'ın ödemelerini ve borç yükümlülüklerini yerine getirebilmesi, söz konusu krediye sahip olması için de, işletme-dostu mevzuatlar, özelleştirme ve - 1990ların ortalarından beri küçülmekte olan- Yunan refah devletinin daha da küçülmesinin yanında kemer sıkma önlemleri yürürlüğe konuldu.

İlk muhtıradan, bugünkü üçüncü muhtıraya kadar, mali disiplin yeni görüş haline geldi. Kredi verenler tarafından yapılan tehditler, baskı ve olası bir "Grexit" (Yunanistan'ın Avrupa Birliği'nden çıkması) durumunun etkilerine ilişkin, az çok açıkça sergilenen psikolojik terörizm; yüzlerce grev, gösteri, protesto ve işgal ile kemer sıkma anlaşmalarına karşı çıkan yeni toplumsal hareketler ve siyasi partilere rağmen üstün geldi.

Kemer sıkma politikalarının sonucunda, 2010 yılından itibaren Yunanistan'ın GSMH'sı %27'den de fazla azalma göstererek, Amerika'nın 1930lardaki GSMH'sıyla karşılaştırılabilir oranda bir düşüş yaşadı. Yaşam standardı keskin bir şekilde bozulmaya uğradı, çalışanların maaşları ve emekli maaşlarındaki kesinti oranı %20'den %50'lere çıktı, bununla beraber acil durum vergilendirmesi de artarak, nü-

fusun büyük bir bölümü yoksulluğa itildi. Kamu sektöründe, harcamalar hızlı bir şekilde azaltıldı, binlerce kişi işten çıkarıldı ve işe alımlar donduruldu; aynı zamanda hızlandırılmış prosedürler hükümetin kalan devlet varlıklarının da özelleştirilmesinin önünü açtı. Devlet kurumları- devlete bağlı şirketler, okullar, hastaneler ve akıl hastanelerinin de içinde bulunduğu çeşitli yerler- ya kapatıldı ya da birleştirildi. Geriye kalan kurumlarda da aşırı doluluk söz konusu oldu ve dolayısıyla artan toplumsal ihtiyaçlara cevap vermede eksik kaldı, bu da sağlık, eğitim ve toplumsal refah dahil olmak üzere kamu hizmetlerinin köklü bir biçimde bozulmasına yol açtı.

2006'da %9 olan işsizlik oranının 2014 yılında %27'ye tırmanmasıyla, Yunanistan'daki işçi sınıfı daha iyi bir gelecek tasavvurundan uzaklaştı: artık, ekonominin yakın zamanda düzelmeyeceği aşikardı. Yunanistan'daki genç nüfusun yarısından fazlasının işsiz olması ve çalışma koşullarının giderek riskli hale gelmesiyle, işgücü piyasasına yeni dahil olanlar ciddi problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Çalışan maaşları ile emekli maaşlarındaki kesintiler yüzünden aileler, çocuklarını ve yaşlıları desteklemede yetersiz kalıyorlar- bu da hiçbir zaman Kuzey Avrupa'da bütünüyle gelişmemiş, Yunan aile modeli ve refah devletini zora sokmaktadır. Her ne kadar bu aile modeli kimi zaman gelişmemiş kapitalizmin bir göstergesi olsa da- bu, AB Muhtırası'nda "modern" reformlarda dile getirilen bir görüştür- halihazırda Yunanistan'ın herhangi bir Avrupa refah devleti gibi olduğuna dair hiçbir veriye rastlanmamaktadır. Yunanistan aile modeli ve refah devletini, "reform" gerektiren olgular gibi değerlendirmek, kredi verenlerin serbestleşme ve piyasa modeline doğru kayılması yönündeki bu, sosyal korumanın sadece buna gücü yetenler için ulaşılabilir olması anlamına gelmektedir, ısrar etmelerine neden olmaktadır.

Söz konusu serbestleşme, toplumsal aktörler arasındaki diyalog ya da herhangi bir toplumsal uzlaşmanın sonucu değildir. "Acil durum prosedürleri"- kredi verenlerin ve yerel seçkinlerin önceliklerini temsil etmektedir- yoluyla, şeffaf olmayarak alınan ulusal ve ulus-ötesi kararlar, kriz süresince birleşmekte, ulusal ve uluslararası siyasi aktörlerin görev ve sorumlulukları arasındaki çizgiyi belirsizleştirmektedir. Yunan seçmenler, siyasi kararlardan uzaklaştırılmakta, Eurogroup ve Ekonomi ve Maliye İlişkileri Konseyi, parlamentonun işlevlerini yerine getirmektedir. 2011 yılında, uluslararası bir bankacının başbakanlık görevine getirilmesiyle kurulan "teknokrat hükümet", bu sürecin en önemli olayı olmaktadır. Bu sırada, kriz süresince referandumların ya iptal edilmesi ya da iptal edilmiş gibi değerlendirilmesiyle, deomratik araçlar da etkisiz hale getirilmiştir.

Karl Polanyi'nin, ekonomi ve toplumun ayrışmasının piyasa liberalizmine içkin olması fikri, günümüz Yunanistan'ında olduğu kadar hiçbir yerde bu kadar açık olarak görülmemektedir. Bu ayrışma, devlet müdahalesiyle teşvik edilerek, bir liberalleşme biçimi olmaktadır. Polanyi'nin de açıkladığı gibi, herhangi bir tezat oluşturmaksızın piyasa sistemi, her zaman bilinçli olarak yapılan devlet müdahalesinin bir ürünü olagelmıştır. Bu model aynı zamanda muhtemelen Avrupa Birliği tarihindeki en geniş kapsamlı ve ayrıntılı siyasi müdahaleleri içeren Muhtıra anlaşmalarında da görülmektedir.

Polanyi'nin ondokuzuncu yüzyıl kapitalizm yorumunda liberaller, krizin ya da öz-düzenlemeli piyasanın düzenli işlememesinin nedeni olarak belli toplumsal grupları göstermiştir. Benzer bir biçimde, günümüz Yunanistan'ında, yaygın görüşte, ülkenin düştüğü durum için toplum suçlanmaktaydı: işçiler yüksek maaş alıyordu, kamu personelinin sayısı fazlaydı, sosyal katkılar cömert miktarlardaydı, kamu malları çoktu. Dolayısıyla, denetimli kemer sıkma, meşru bir cezaymış gibi gösterilerek, piyasanın iyileşmesi için genele yayılmış müsrif davranışların sonlandırılması için tasarlantmıştı.

Yunanistan'daki kriz yönetimi, Euro Bölgesi'nin tamamında, kemer sıkma ya da kurumsallaştırma stratejisinin bir parçasıydı. Bu araçlardan biri olan Mali Sıkılaştırma, siyasi olmadıkları varsayılan Avrupa otoritelerine, ulusal bütçelerin genişletilmiş denetimini veriyordu. Fakat, bu kriz aynı zamanda Avrupa Para Birliği'nin yapısal yetersizlikleriyle beraber zayıflıklarını da gün yüzüne çıkardı. Euro Bölgesi ekonomisi, rekabetçi neo-merkantilizme doğru giderken, aşırı-sağ ve neo-faşist güçler seçim etkilerini artırmaktaydı. Avrupa entegrasyonuna dair iyimserlik, giderek ulusal ve devlet egemenliğine- sadece birkaç yıl önce bu kavramların modasının geçtiği düşünülmekteydi, yönelik siyasi çağrılara yön vermektedir. "Daha Avrupa" ve "daha siyasi entegrasyon"u savunan taraflardan gelen öneriler, şu an retorik görünmektedir; Euro Bölgesi'nin seçkinleri ekonomik liberalizmin güçlendirilmesi konusunda daha endişeli olmakla beraber, yapısal düzenleme programında yer alan ülkelerin kemer sıkma ya da mali disiplin uygulamalarının rahatlatılması ya da iş ve kamu yatırımlarına yönelik fonların artırılmasına, borç ertelenmesine karşı çıkmaktadırlar.

Cezalandırıcı kemer sıkma, yasalaştırılan mali disiplin ve neoliberal, Avrupa içi sömürgecilik, işgücü koşullarını kötüleştirmekte ve ileri risk yaratmakta, Yunanistan ve dünyanın her yerinde toplumsal amaçlı düzenlemelerdeki serbestleşme ve siyasi istikrarsızlığı derinleştirmektedir. Kemer sıkmadan çıkmaya yönelik inandırıcı bir plan olmadığı müddetçe, ulusal ekonomiler ve sınıf eşitsizlikleri arasındaki asimetri artarak, farklı ülkelerdeki sıradan vatandaşlar arasında, önemli kararların herhangi bir yerde kişiler-üstü uluslararası seçkinler tarafından alınabileceği görüşünü kuvvetlendirecektir; böyle bir ortamda, Euro Bölgesi'ni kırmaya yönelik Avrupa Birliği karşıtlığı ile küreselleşme karşıtlığına dair talepler ve görüşler, daha geniş kitlelerin ilgisini çekecektir. Soru, ne tür bir siyasi biçimde bu taleplerin ve görüşlerin ele alınacağı ve hangi toplumsal güçlerin egemen olacağıdır. Demokratikleşme mücadelesi ve neoliberalizmden kopma süreci midir? Ya da Avrupa'daki aşırı-sağ, derin bir ulusalcı dönüş sergileyebilecek midir? Şimdiye kadar, Polanyi'nin "çifte hareket"sarkacı piyasa güçleri ve onların siyasi temsilcilerinin galip geldiğini, demokrasiyi yaraladığını ve geleceğe dair karanlık senaryoların artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. ■

Maria Markantonatou'ya ulaşmak için: <mmarkant@soc.aegean.gr>

> SYRIZA Yıkımdan Pragmatizme

John Milios, Ulusal Atina Teknik Üniversitesi, Yunanistan

Atina'da SYRIZA mitingi.

SYRIZA 2004 yılında, ondan fazla farklı sol akım ve siyasi gruplarını da bünyesinde barındıran esnek bir koalisyon şeklinde kuruldu. 2000 yılında oluşumuna yön veren süreç, sonrasında SYRIZA'yı oluşturan siyasi grupların birçoğunun Yunanistan ve Avrupa Öteki-Küreselleştirme hareketinde birlikte bulunmasıyla, gelişmiştir. 2001'de, birkaç bin Yunan solcu, muhtemelen Avrupa'da düzenlenen gelmiş geçmiş en geniş ölçekli küreselleşme-karşıtı gösterisi olan Cenova'daki G8-Zirvesi protestolarına katılmış; bu katılımcıların birçoğu, daha sonra siyaset arenasında ve Yunan parlamentosunda sol kutupta iddialı bir koalisyon olan SYRIZA'yı kuran siyasi örgütlere mensuplardı.

>>

Tarihsel olarak, SYRIZA dört önemli gelenekten meydana gelmiştir: komünist gelenek (eski Sovyet yanlısı ve Avrupa-komünist grupları arasındaki gerilimlere damgasını vuran); ek-parlamentar sol gelenek (büyük ölçüde Troçkist, Maoist ve radikal Avrupa-komünist alt-geleneklerinin ortaya çıkardığı kendine özgü gerilimlerle iz bırakan); 2000lerin başındaki “Öteki-Küreselleşme hareketi”; ve özellikle kritik 2012 seçimlerinden sonra, Yunan sosyal demokrat partisinin (Panhelenist Sosyalist Hareketi-PSH) dağılmasıyla ortaya çıkan Yunanistan’daki reformist sosyal demokrat geleneği. 2009 genel seçimlerinde % 4.6 oy alan SYRIZA’nın oyları 2012 yılında % 27’ye yükseldi. Bu sırada, PSH düşüşe geçerek, 2009’da aldığı % 44’ten, 2012 yılında %13.8’e geriledi. 1974 yılında askeri yönetimin sona ermesiyle, PSH ve Nea Demokratia sırasıyla yönetime geçti fakat Ocak 2015’te, PSH’nin oy oranı % 4.6’ya düştüğünde, SYRIZA %36’dan daha fazla oy alarak iktidar partisi oldu.

SYRIZA, evrimine devam etti. SYRIZA’nın ülkenin en büyük muhalif partisi olduğu 2012’de, “pragmatizme” doğru kayarak ve % 4 oy alan “eski SYRIZA” ile %27 oy alan “yeni SYRIZA” arasındaki farkı göstererek, giderek reformist bir tutum benimsedi; o dönemde, ayrıca birçok eski PSH üyesi de SYRIZA’ya katıldı. 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde, SYRIZA % 26.5 ile öne çıkarak, bir sonraki genel seçimlerde hükümet kurmaya öncülük edecek ortaklardan biri olmak için harekete hazır görünmekteydi. Parti üyelerine “etkililik” ve “ seçim zaferini koruma” yönünde düşünme çağrısı yaparak, birçok SYRIZA lideri, merkez-sol siyasetçiler ve küçük ölçekli merkez-sol siyasi oluşumlarla flört etmeye başladı.

Partinin, kitlesel medyadaki resmi dili, sloganları ve eski hedefleri değişmeye başladı. “Sol Bir Hükümet İçin” sloganı, giderek daha kendini tanıtıcı biçimlerle yer değiştirdi; “Ulusal Kurtuluş Hükümeti”; “ Emegün Yararına Güç, Servet ve Gelirin Yeniden Dağıtılması” sloganları “Ülkenin Verimli Yeniden Yapılanışı” ile yer değiştirdi. Programlarında belirttikleri konumu- toplumun ve ekonominin halk tarafından demokratik kontrolü, öz-yönetimli, işbirlikçi, üretken planlar ve piyasa-dışı sosyal ekonominin de içinde olduğu bu programı-bir yana attılar.

SYRIZA’nın seçim-öncesi programı, kemer sıkma politikalarının sona ereceğini ve Yunan kamu sektörüne fon sağlayan, ülkedeki kredi verenlerle ilgili sorunla başa çıkmayı vaad ediyordu; SYRIZA’nın yönetime geçmesinden birkaç hafta sonra, bu vaatler daha ılımlı bir Muhtıra için yapılan müzakerelere doğru yönünü çevirdi ve Şubat 2015’te Maliye Bakanı Y.Varoufakis tarafından ön-anlaşma imzalandı. Varoufakis hiçbir zaman SYRIZA üyesi ya da herhangi bir sol-akımın destekçisi değildi; Bakan olarak atanmasından kısa süre sonra, kendisiyle SYRIZA’nın programıyla arasına aleni olarak mesafe koydu. Krizin, tüm toplumsal sınıfları eşit derecede mağdur ettiğini söyleyerek, ihracat-odaklı bir model önerisinde bulundu ve rekabete zarar vereceği nedeniyle maaş artışını reddetti. Dolayısıyla, sıkça

tekrarladığı, Muhtıra’daki önlemlerin %70’inin Yunanistan için yararlı olacağına dair görüşü, tesadüf değildi.

Ancak, SYRIZA, Muhtıra’daki önlemlerin %70’inin desteklenmesi vaadiyle yönetime geçmedi. Eğer öyle olmasaydı, bırakın kilit bir rol oynamayı,, SYRIZA bugünkü parlamento düzeninde kuvvetle muhtemel yer almazdı. Varoufakis’in açıklamalarında üzerinde durulan vizyon, SYRIZA’nın yetkisini yeniden tanımlayarak, o zamana kadar Yunanistan’daki sol hükümetin tarihsel deneyini destekleyecek biçimde, toplumsal ittifakı yeniden şekillendirme girişimine hemen hemen ulaşmaktaydı.

Şubat 2015’teki anlaşma Yunan hükümetinin, Avrupa neoliberal kemer sıkma çerçevesi dahilinde müzakere yürüttüğünü, verdiği tavizlerin üzerini örtmek için de bir incir yaprağı aradığını açık etti. Bu incir yaprağı, bir yandan, “insani krizi sona erdirmeye” yönelik ılımlı bir programı (enerji alanında teşvikler, çok yoksullar için yemek pulları sağlama) ve diğer yandan da, kitlesel işten çıkarmalar ve belli başlı tüketim ürünleri için düşük KDV oranlarına dair önceden var olan uygulamaların sürdürülerek, çalışan maaşları ve emekli maaşlarındaki doğrudan nominal kesintinin reddini de kapsamaktaydı. Hükümet, seçim-öncesi programından vazgeçerek, bunun yerine düşük ve orta seviyede geliri olanlara yönelik ileri kemer sıkma önlemlerinden kaçınmayı umarak, Yunanistan’ın neoliberal kurumsal ve ekonomik çerçevesini olduğu gibi tutma konusunda anlaşmaya varmak için yöntemler aradı.

Ancak, kredi verenler hiçbir zaman bu önerileri kabul etmedi, bunun yerine yeni düzenlemelerle, çalışan maaşı ve emekli maaşı kesintilerinin dahil olduğu (“Juncker Planı”), Yunanistan’ı daha da derin neoliberal politikalarla finanse etmeye yönelik bir plan önerisinde bulundular. Beş ay daha süren müzakereler boyunca Yunanistan, Avrupa Merkez Bankası (AMB) ve Uluslararası Para Fonu (IMF)’na olan borç yükümlülüklerini, tüm kamu fonlarını yitirdiği zamana kadar ödemeye devam etti, ve hükümetin nakti olmaması yüzünden, zorunlu olarak ertelenmiş olan, Haziran 2015’in sonundaki IMF ödemesi de yapıldı. O hafta, Başbakan A.Tsipras “Juncker Planı” için bir referandum çağrısı yaptı. Oy beklentisiyle endişeli mevduat sahiplerinin birikimlerini çekmelerinden dolayı, AMB, bankalara ek nakit sağlamayı reddetti; Yunanistan, Yunan bankalarından (“bankaların resmi tatil günü” ve “sermaye kontrolleri”) çekilen para miktarında kısıtlamaya gitmek zorunda kaldı.

Referandum kampanyası, onyıllar boyunca rastlanmayan sınıf ve toplumsal bölünmeleri öne çıkardı. İki “Yunanistan” birbirleriyle savaş halindeydi: yoksul, maaşlı, işsiz, ve birçok küçük girişimci “Hayır” oyu isterken, üst sınıflar “Evet” oyu için propaganda yapıyorlardı. Bankalar kapandığında, medya propagandasıyla “Hayır” oyunun bir felaket olacağı yönünde uyarılar yapılırken, iş verenler işçilere “Evet” oyu vermeleri için baskıda bulundu; yine de, neredeyse Yunanlıların üçte ikisi (% 61.3) “Hayır” oyu verdi. Fakat, parlamentoda hükümet, muhafazakar muhalif partiyle beraber çalışarak “Hayır” oyunu “Evet” e dönüştürdü.

Alexis Tsipras, bir zamanlar kemer sıkma karşıtı Avrupa solunun sevgilisiydi.

Haziran 2015'te, SYRIZA, "Juncker Planı"nın neredeyse bir kopyası olan yeni bir Muhtıra imzaladı ve bunun nedeninin şantaj, Yunanistan, kredi verenler ve dogmatik Avrupalı seçkinler arasındaki çatışmadan yenilgiyle ayrılınması olduğu belirtildi.

Bu yorum SYRIZA'da Muhtıra'nın büyümeyi desteklemeyecek bir ekonomik hata olduğu ya da Yunanistan'a "dış çıkarlar" tarafından bir saldırı olduğu görüşleri doğrultusunda yankı buldu. Dolayısıyla, SYRIZA'nın son kapitülasyonu, bazı parti üyeleri tarafından "eşit olmayan bir savaşta kahramanca yenilgi" olarak tanımlanarak, ileride, yolsuzlukla savaşmak ve devlet yapılarını modernize etmek gibi hükümetin alacağı önlemlerle önüne geçilebileceği ortaya konuldu. Ancak, kemer sıkma sadece bir "yanlış politika" değildir, aynı zamanda işçiler, işsizler, emekliler ve ekonomik açıdan kırılgan olanlar üzerinden yapılan sermaye çıkarlarıyla, sınıf stratejisi desteklenmektedir; işgücüne, düşük sosyal koruma, esnek olmayan çalışan maaşları ve anlamlı olmayan pazarlık gücü gibi birtakım haklar sunmaktadır.

Belli başlı sınırlandırmaların ötesinde, toplumsal hayatın tüm alanlarının kontrolsüz piyasalara teslim olması, toplumsal protestoların ortaya çıkmasını tetiklemesiyle, neoliberal düzen için siyasi bir risk oluşturabilmektedir. Söz konusu siyasi risk, Yunan işçi sınıfı ve SYRIZA'nın kemer sıkma son vermek için öne sürdükleri kuvvetli bir silah olmuştur. Fakat, bu silah bir ön şartı da beraberinde

getirmektedir: SYRIZA programına sadık kalmalı, ve halkı kârın önünde tutup, önceliklerini korumalıdır.

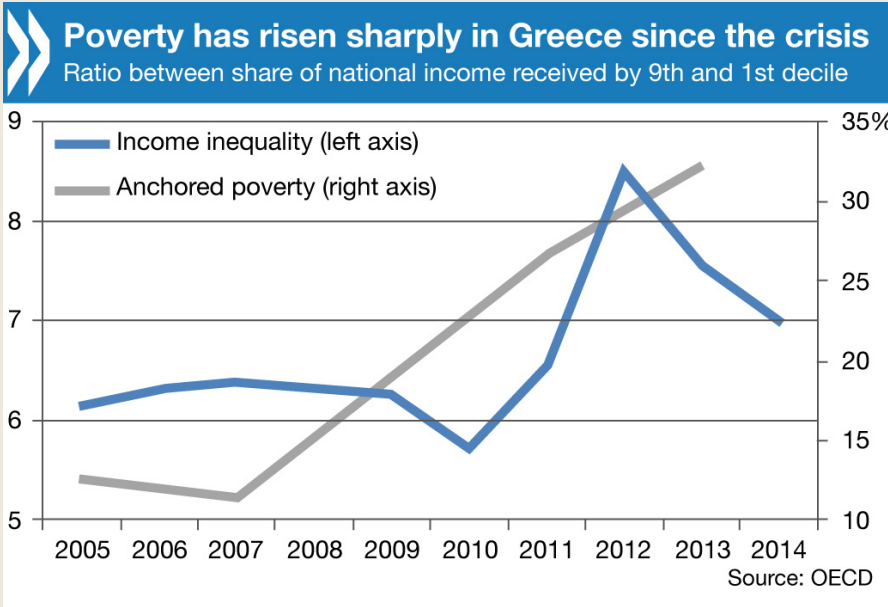
Ne var ki bu stratejiden, 2014 yılında zaferle sonuçlanan Avrupa Parlamentosu seçimlerinden bu yana, SYRIZA'nın reformist-neoliberal bir yolda "büyüme ve istikrar"ın önkoşulu olarak yürümesi nedeniyle vazgeçilmiştir. Bu kaymanın kökleri, SYRIZA'nın iktidar partisi olmasıyla beraber gelen yeni sorunlarda değil, aynı zamanda Yunanistan'ın post-Stalinci sol siyasi geleneğinde de yatmaktadır. Vatansever reformizm, "governmentalism" fikri - siyasi bir değişim için gerekli ve yeterli derecede sol-yönelimli bir hükümetin kurulması- ve ekonomizm- üretim ilişkilerinde kaçınılmaz bir dönüşüm yarattığına inanılarak, üretim güçlerinin gelişmesi sonucunda toplumsal evrimin olduğu görüşü- ile tanımlanmıştır.

Yeni Muhtıra'nın imzalanmasıyla, SYRIZA Yunan kurumsal ve işgücü piyasasındaki "değişmezliklerin" ortadan kaldırılmasını kabul etmiştir- bu da işçilerin önceden kazanmış oldukları zaferlere yansımıştır. SYRIZA, Yunan siyaset sahnesinde egemen olmaya devam etmekte, ancak günümüzde, radikal sol hareketten ziyade anaakım sosyal demokrat bir parti olarak görülmektedir.

John Milios'a ulaşmak için: <john.milios@gmail.com>

> Yunan Finansal Krizinin Kazananları ve Kaybedenleri

Spyros Sakellarpoulos, Panteion Üniversitesi, Yunanistan

Yunanistan'da krizinin başlangıcından beri yoksulluğun ve gelir eşitsizliğinin artışını gösteren bir grafik.

2010 yılının başında, Başbakan George Papandreou, Yunan kamu finansmanının çok kötü durumda olduğunu, ülkenin küresel piyasalardan borç alamayacağı ve dolayısıyla kamu borçlarını ödeyemeyeceğine dair bir karara varmıştı.

Genel kanının aksine, Yunanistan'ın sorunları, yüksek maaşlı Yunan işçilerinden, ya da müsrif bir devletten kaynaklanmıyordu: Yunanistan'da çalışan maaşları EU15 (i.e. 2004 yılındaki genişlemeden önce, Avrupa Birliği'nde olan üye ülkeler ışığında) ülkeleri arasındaki genel seviyede yüzde 83'lük bir orana sahipti, GSMH yüzdesi, kişi başına düşen kamu harcamaları da bu bloktaki ülkelerin ortalama değerlerine eşitti. Bilakis, Yunan finansal krizi, devleti yöneten sınıfın stratejisi ve bu stra-

tejinin özellikle Yunanistan'ın 1981 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) ve 2002 yılında da Avrupa Para Birliği'ne girmesiyle beraber uluslararası iş bölümüne entegre edilme yönteminden kaynaklanmaktadır. Yunan kapitalizminin, ortak para biriminin koşullarıyla rekabet edememesi ve bu durumun da GSMH'nin düşüşü dolayısıyla borç-GSMH oranının artmasına neden olmaktadır.

Her ne olursa olsun, 2010 yılının başında, Yunan hisselerinin çoğunu elinde tutan Fransız ve Alman bankalarına olan borcun ödenmesi umuduyla- ve iflastan kaçınmak için, ki bu durum Yunanistan'ın sorunlarını Avrupa ekonomisinin merkezine taşımıştı- Yunanistan'ın, Avrupa Birliği, Avrupa Merkez Bankası ve Uluslararası Para Fonu'ndan borç alması kararlaştırıldı.

Ancak, bu borcun alınmasından önce, birincil olarak Yunanistan'ın kemer sıkma önlemlerine uyması gerekiyordu. 2010 ve 2016 yılları arasında, ekonomik işbirliğine dair üç muhtıra, orta-vadeli program ve sekiz özel önlemler paketi- diğer önlemlerin yanı sıra, kamu çalışanlarının maaşlarında kesinti, emekli maaşlarında kesinti, asgari ücretin düşürülmesi (birçok Yunan işçi için 751 eurodan 586'ya düşürülmesi ve 25 yaşın altındakiler için bu ücretin 490 euro olması), KDV'nin %19'dan %24'e çıkarılması, emlak vergisinde artış, işe alımlara dair yeni esnek formüller, kamu sektöründeki işe alımlarda büyük oranda kesintiler, geriye dönük vergi artırımları ve daha fazlasının da olduğu, yürürlüğe girdi.

Bu politikalar ne kadar etkiliydi? Başlangıçta, -tüm bu önlemlerin

alınmasının nedeni olan- kamu borcu hem mutlak hem de relatif düzeyde artış gösterdi. 2009 yılının sonunda 300 milyar € olan borç, 2015 yılının sonunda 314.4 milyar € oldu; bu dönemde Yunan ekonomisinin küçülmesinden dolayı, devlet borcunun GSMH'ya oranı %126.7'den %179'a çıktı. Bununla birlikte, işsizlik oranı 2009'da %9'dan Mayıs 2016'da %23.5'e çıkarken, GSMH 2009 yılında 237.4 milyar €'dan, 2015 yılında 179 milyar € 'ya geriledi.

Bu istatistikler, alınan tüm önlemlerin başarısızlıkla sonuçlandığını ortaya koymaktadır. Ancak, yakından bakıldığında bu politikanın kazananlar ve kaybedenler doğurduğu da görülmektedir. Kaybedenler tarafında, işçi sınıfı (ücretli çalışanlar ile küçük-orta ölçekli tarım üreticileri) bulunmaktadır. Günümüzde, işsizlerin sadece %15'inin işsizlik yardımı aldığını belirtmekte yarar vardır, krizden önce Yunanistan'daki işsizlerin % 40'ı yardımdan yararlanabiliyordu. En temel ihtiyaçlarına ulaşamayanların oranı %11'den %20'ye yükseldi, bugün, Yunanistan'da bir milyondan fazla hane halkında hiçbir fert çalışmıyor ya da işi olan fert yılda en fazla üç ay çalışabiliyor. Emeklilerin %50'si 500 €'dan daha az aylık alıyor. 2009'dan 2015'e kadar olan süreçte, yoksulluk oranı %27.6'dan %35.7'ye çıkmıştır.

Bir işe sahip olanlar da gelirlerinden oldular. Çalışan maaşlarının GSMH'daki oranı % 64'ten %54'e düştü ve genelde, ücretli çalışanlar satın alma güçlerinin üçte birini kaybettiler. Ortalama satın alma gücü %84'ten EU15 ortalaması olan %65'e düştü. 2008 ile 2015 yılları arasında, üniversite eğitimlilerin de aralarında bulunduğu 427,000 Yunan vatandaşı göç etti. 2008 yılında, faaliyette olan 849,289 işletmenin, 2014 yılında

sadece 692,286'sı aktifti. Ve eşitsizlik arttı: en zengin %20 ile en yoksul %20 arasındaki gelir oranı 5.6/1 iken 6.6/1 oldu.

Yaşam standartlarındaki düşüş, Yunanistan'da demografik verilere de yansdı. Sağlık harcamaları %25 oranında düştü. En yakın zamanlı istatistiklere ulaşabildiğimiz 2011 ve 2014 arasındaki dönemde, doğumdan daha fazla ölümler oldu. Bebek ölüm oranı %51 artış gösterdi.

Peki kazananlar kimlerdi? En büyük kazanç sağlayanlar arasında, krizin başından beri, Yunan borcunun büyük bir bölümünü elinde tutan yabancı bankalar bulunmaktadır. Haziran 2010'da, yabancı bankalara olan toplam kamu ve özel borç 252.1 milyar \$ olmakla beraber, bu borcun %75.1'i Fransız (83.1 milyar \$), Alman (65.4 milyar \$) ve Amerikan (36.2 milyar \$) bankalarıydı. 2010 yılının Aralık ayına gelindiğinde ise, yabancı bankalara olan borç %42 oranında azalarak, 145.7 milyar \$'a düştü (Fransız bankalarına 56.7 milyar \$, Alman bankalarına 34 milyar \$ ve Amerikan bankalarına 7.3 milyar \$ olmak üzere) İlk Muhtr'a'da, bankalar Yunan borcunun büyük bir oranını satmak için vakit kazanmışlardı- bu durum, yabancı bankaların, Yunan borç riskini 35 milyar \$ 'a düşürmesiyle, Aralık 2011'de daha görünür hale geldi. 2012 seçimlerinde ise, yabancı bankalar neredeyse tamamen Yunanistan'ın borcundan kurtulmuşlardı.

Yunanistan'ın içindeki kazananlara gelirsek: 2010 yılında, ülkenin en kâr eden şirketleri 2.2. milyar € kâr ediyorken; 2014 yılında bu miktar 10.2 milyar €'a yükseldi. En büyük satış oranına sahip 300 şirket (finans sektörü hariç), 2009 ile 2014 yılları ara-

sında cirolarını %53.6'dan %59.8'e yükseltmiş, varlıkları da %42.2'den %44.0'e yükselmiştir.

Son fakat aynı derecede önemli olarak ise, 2011 yılında, 30 milyar €'dan daha fazla olup toplamda 50 milyar €'yu bulan servete sahip 445 kişi, GSMH'nın %24'üne denk geliyordu. 2014'te, bu ayrıcalıklı grup nispeten artış gösterdi: toplamda 70 milyar €'yu bulan kişisel servetleriyle 565 kişi, o yılın GSMH'nın %39.5'ine karşılık gelmekteydi. 2014 yılında, Yunan milyarderlerinin de içinde bulunduğu bu seçkin grubun toplam varlığı 2013 yılında 16 milyar € iken 18 milyar €'ya yükseldi.

Bu gelişmeler, ülkenin toplumsal katmanlaşma örüntüsüne de yansımaktadır. Yakın zamanda gerçekleştirilen bir ankete göre, günümüzde Yunan burjuvazisi GSMH'nın %2.8'ine (bu oran 2009 yılında %3.2 idi); şehirde yaşayan varlıklı kesimde bu oran %0.6 (%0.7'ydi); geleneksel küçük burjuvazi %7.0 (%7.3'tü), yeni küçük burjuvazi %21.9 (%29.5'ti); orta halli şehirde yaşayan kesim %1.2 (%1.9'du); şehirde yaşayan yoksul kesim %7.3 (%7.4'tü) ve işçi sınıfının %59.2'sine (%49.1'di) tekabül etmektedir.

Bu politikaların nedeni ne olursa olsun, sonuç açık bir toplumsal damga taşımaktadır. Büyük yabancı bankalar, uluslararası finans kurumları ve kuruldukları ülkelerin koruması altındaydılar ve kendi çıkarlarını gözettiler. Bazı sektörlerde likiditeyle bağlantılı kayıplara rağmen, ülkenin ekonomik seçkinleri servetlerini arttırdılar; yerel işçi sınıfının sömürülmesi ve küçük ile orta ölçekli işletmelerde yaşanan küçülmelerle kârlarını arttırdılar. ■

Spyros Sakellariopoulos'a ulaşmak için
<sakellariopoulos@gmail.com>

> Bir Devlet-Şirket Suçu Olarak Yunan Kurtarma Paketleri

Stratos Georgoulas, Ege Üniversitesi, Yunanistan

| Mali yardımlardan kim kazanıyor?

Uluslararası akademi çevresi “devlet-şirket suçu” -hükümette yer alan siyasi kurumlarla ekonomik rejim ve dağıtım arasındaki etkileşim dolayısıyla yasadışı ya da topluma zarar veren eylemler- tanımlamaya çalışmaktadır.

Siyasi ve araştırma bakış açısından bakıldığında, bu kavram sıklıkla “yolsuzluk” la özdeşleştirilmektedir ancak bu iki kavram arasında iki büyük farklılık bulunmaktadır. İlk olarak, bu eylemleri mücrimleştirmek insan haklarını korumak ve toplumsal zararlarını önlemek adına atılmış adımlardır; bu eylemler, genel suç kapsamında olan cinayet, cinayet teşebbüsü, hırsızlık vs. den daha büyük oranda hayat kaybı, fiziksel ya da diğer türlü zararlar ya da mülk ile para kaybına yol açmaktadır. İkincil olarak, bu suçun kökleri sıradan siyasi ve toplumsal eylemlerle yakından ilişkilidir: devlet ve sermayenin karşılıklı bağımlılığı- kamuya ait paranın doğrudan özel sözleşmelere dönüştürülmesiyle ya da faaliyetlerde bulunma ve belli politikaların öne çıkarılmasıyla- kapitalist toplumumuzun merkezinde yer almaktadır.

Bununla birlikte, devlet-şirket suçları çoğu kez daha ileri boyutlarda da görülmektedir. Dolayısıyla, Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası gibi ulus-ötesi kurumlar, nüfusun

tamamına gerçek toplumsal zarar verdiğinde, “küreselleşme suçları” ilginç bir boyut kazanmaktadır. Tepeden-alta politikalar ve ekonomik programlar güçlü ülkelerin ve çok uluslu şirketlerin çıkarlarıyla uyumlu olmakta ve insan yaşamına dair önemli etkileri var olmaktadır, başlıca, “Gelişmekte olan ülkelerde” uygulanan “Borç Geri ödemesi” gibi programlar siyasi istikrarsızlığa yol açmakta, akabinde ataerkil ve patronaj ilişkisinin olduğu yönetim sistemlerine, organize suçların, yolsuzluğun, otoriterliğin, devlet baskısının, işkencenin ve soykırımın dahi ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Uluslararası borç verenler gibi, hükümet anlaşmaları ve ulusötesi şirketler tarafından belirlenen Politika Muhtırası’nın yürürlüğe girdiği Yunanistan’da yaşayan bizler, insan haklarının ihlali ve geniş ölçekli toplumsal zararları tecrübe etmekteyiz. “Kurtarma programları” adı altında uygulanan önlemler, yaşam koşullarını doğrudan etkilemekte, yerel, bölgesel ve uluslararası kanunlar gereğince Yunanistan’ın saygı göstermek, korumak ve desteklemek zorunda olduğu insan haklarını ihlal etmektedirler. Yunan ekonomisi ve toplumuna dayatılan bu etkili düzenlemeler, yaşam standartlarında hızlı bir bozulmaya neden olmakta ve sosyal adalet, sosyal dayanışma, demokrasi ya da insan

>>

haklarıyla uyumsuzluk göstermektedir. Peki, hangi insan hakları ihlal edilmektedir? Örnekler üzerinden inceleyelim.

Çalışma Hakkı. Muhtıra'nın yürürlüğe soktuğu işgücü piyasası reformları, Yunanistan'da çalışma hakkına ciddi zararlar vermekte, ağır kurumsal bozulmaya yol açmaktadır. Süregelen toplu pazarlık anlaşmaları ve iş uyuşmazlıklarının çözümüne dair tahkim usulünün ortadan kaldırılmasıyla, bireysel iş anlaşmaları, iş koşullarının birincil belirleyicisi olmasına yeniden olanak tanıdı. Çalışan ücretleri ve vergi artışlarının süreklilik arz etmesi, kitlesel işten çıkarmalara, iş standartlarının erozyona uğramasına, iş güvensizliğinin artmasına neden olarak, kadın ve genç işçileri fazlasıyla esnek düşük-ücretli işlere iterek, genel olarak risk ortamı yarattı. Asgari ücret, Yunanistan'daki yoksulluk sınırının da altına düştü.

Sağlık Hakkı. 2010 Ekonomik Düzenleme Programı, kamu sağlık harcamalarını, GSMH'nin % 6'sında sınırlandırdı; 2012'deki program hastane işletme giderlerinin %8 oranında düşürülmesini talep etti. Hastane ve eczaneler büyük oranda darlık yaşarken, ilaç kullanımına dair harcamalar 2010 yılında 4.37 milyar €'dan 2014 yılında 2 milyar €'ya düşürülmeye çalışıldı.

Eğitim Hakkı. Muhtıra'daki belli önlemler, öğretmenlerin işe alımlarında azalmaya, öğretmenlerin işçi hareketliliği tasarılarıyla zorla transfer edilmelerine, öğretmen maaşlarının düşürülmesine, okulların birleştirilip kapatılmasına, sınıf başına öğrenci sayısının artmasına ve haftalık eğitim saatlerinin artmasına neden oldu. 2008 ve 2012 yılları arasında, öğretim elemanlarına dair pozisyonlar doldurulmadı, 1053 okul kapatıldı ve 1933 okul birleştirildi. Bütçe kesintileri birçok okulun ısınma olanaklarından yoksun kalmasına sebep oldu.

Sosyal Güvenlik Hakkı. Muhtıra-güdümlü harcama kesintileri, emekli maaşları, işsizlik yardımları ve aile yardımları da dahil olmak üzere sosyal yardımları azalttı. 2010 yılından itibaren, emekli maaşları ortalama %40 oranında kesintiye uğradı, emeklilerin %45'i yoksulluk sınırının altına düştü.

Barınma Hakkı. Yunanistan, 120,000 haneye kira yardımı ve yaşlılar için barınma yardımı sunmadan önce bir "ön koşul" olarak 2012 yılında sosyal konutlandırmayı yürürlükten kaldırdı. Yeni kanun ve düzenlemeler, hızlı bir şekilde tahliye prosedürlerinin, duruşma olmaksızın uygulanmasına olanak tanıdı. 2014'te, Yunanistan'da 500,000'den fazla kişi ya evsiz ya güvensiz ya da yetersiz konutlarda yaşadı.

Özerklik Hakkı. Devlet mülklerinin, özellikle "hızlandırılmış" prosedürlerle toplu olarak özelleştirilmesi, halkın egemenliğini, mülkiyeti ve çevrenin korunmasını garanti altına alan anayasal haklar ve hükümleri ihlal etmektedir.

Adalet Hakkı. Kredi veren-güdümlü önlemler, giderek artan harçlar da dahil olmak üzere, Yunanistan yargı sisteminde reform gerçekleştirilmesini gerektirdi. Mahkemeye müracaat etmek vatandaşlara- özellikle, çalışan maaşları ve emekli maaşlarında yapılan büyük kesintileri de tecrübe ettiklerinden, maddi anlamda yük olmaktadır.

İfade Özgürlüğü Hakkı. 2010 yılından itibaren, yasamaya ve idareye dair önlemler ifade özgürlüğü ve toplanmayı kısıtlamaktadır-ifade özgürlüğüne dair hak, sistematik ve etkin bir şekilde hiçe sayılmakta ve toplanma özgürlüğü ihlal edilmektedir.. Yetkililer, Muhtıra-güdümlü politikalara karşı meşru protestoları önlemekte, mitingleri yasaklamakta, barışçıl gösterileri bastırmakta, önlem amaçlı tutuklamalar yapmakta, reşit olmayanları sorgulamakta ve faşizm karşıtı eylemcilere işkence yapmaktadır- bu işkenceler, çoğu zaman faşizm yanlısı Altın Şafak partisinde kanuni yetkisi olmayan kişilerle işbirliği içinde gerçekleştirilmektedir.

Günümüzde, Yunanistan nüfusunun %23.1'i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır; relatif yoksulluk oranı 2009 ve 2012 yılları arasında neredeyse ikiye katlanmış, ve halkın yaklaşık üçte ikisi kemer sıkma politikalarının bir sonucu olarak yoksullaştırılmıştır. Ciddi oranda maddi yoksulluk yaşayan halkın oranı, 2009'da %11 iken 2014 yılında %21.5'e çıkmıştır; 2013 yılında çocukların %34'ünden fazlası yoksulluk ya da toplumsal dışlanma riskiyle karşı karşıyaydı. Önlemler, eşitsiliği daha da derinleştirdi, nüfusun en yoksul %10'u gelirlerinin %56.5'ini kaybetti.

Yunan toplumu aynı zamanda insan hakları ihlalleri ve geniş ölçekli toplumsal zarar yaşamakta, yasal temsilciler "ayrıcılık politikası" oluşturarak, yolsuzluğun sürmesine imkan vermektedirler. Bu yasal insiyatif çok yönlü olmakta ve suçlulara dokunulmazlık getiren rejimleri de beraberinde getirerek, belli kişiler ve grupların kovuşturmaların dışında bırakılmaları- özellikle, Siemens, silahlandırma programları ve özelleştirme gibi sözleşmeler ya da kamu imtiyazları şeklinde olmaktadır- ya da halihazırda beklemede olan cezai duruşmaların karara bağlanmayan cezalarında baskıcı yasal müdahalelerle kısıtlama, askıya alma ya da neticelendirilme görülmektedir. İronik bir biçimde, kredi verenler Yunanistan'ı vergi iptali konusunda sert önlemler almaya teşvik etse de, sınır-ötesi işlemlerdeki %26lık stopaj vergisi kaldırılmaya çalışılmaktadır.

Devlet-şirket suçları bireysel suç ya da normalden sapan eylemlerin de ötesinde, istisna değil kaide haline geldiğinden, anominin süregeldiği bu çağın temel özelliğini oluşturan- varolan kolektif temsiller ve kolektif bilinç zayıflamaktadır. Devlet-şirket arasında süregelen danışıklı dövüş, modern çağda "zamanın ruhunu" temsil etmektedir.

Aciliyet gerektiren zor bir görevle karşı karşıyayız: Kontrol den çıkmış devlet-şirket suçunun olduğu bir zamanda- erken yirminci yüzyılın faşist döneminde olduğu gibi- hükümet, üretim ve sivil toplumun süregelen yapıları tarafından tahrip edilen resmi sosyal kontrol, modern kurumlar ve bilimsel söylemle mücadele etmek için ne yapılmalıdır?

Daha iyi bir dünyanın hayalini kurmaya devam etmek bizim için önemlidir. Bununla beraber, devlet ve işletmeler arasındaki simbiyotik ilişkinin uzun zamandan beri varolmasına karşın, hiçbir zaman bütünüyle kabul görmediği söylenebilir. Bu durum, dinamik bir süreç işaret etmektedir, bilim insanları ve vatandaşlar olarak bunu açığa çıkarmayı ve sorgulamayı sürdürmeliyiz. ■

Stratos Georgoulas'a ulaşmak için: <s.georgoulas@soc.aegean.gr>

> Misoprostol Çağında Arjantin'de Kürtaj Aktivizmi

Julia McReynolds-Pérez, Wisconsin Üniversitesi-La Crosse, ABD

Dalgalar Üstündeki Kadınlar, Bakire'nin heykeli üzerinden mesajlarını yayıyorlar - "Senin Kararın, Güvenli Kürtaj" - ve danışma hattı için bir telefon numarası sunuyorlar.

Latin Amerika'daki kürtaj tartışmalarını bir deprem sallıyor; depremin merkezinde ise küçük beyaz bir hap yer alıyor. Mistropol'ün bölgede ulaşılabilir olması, gizli kürtaj pratiklerini büyük etkiler yaratarak değiştirdi. Kürtajın yasallaşmasına karşı sıkı muhalefete rağmen, bazıları feministlerin ve sağlık profesyonellerinin birlikte hareket etmesini içeren ve kendine yetmeye dayanan bir takım yeni eylem stratejileri, ve bunun yanında aktivistlerin kürtajı daha ulaşılabilir ve görünür kılma çabaları, konu etrafında dönen siyasi tartışmaları değiştirdi.

Kürtaj dünyanın en Katolik bölgesi olan Latin Amerika'da uzun yıllardır yasadışıdır. Fakat kürtaj pratikleri aynı zamanda bölgede bir o kadar süredir yaygın olarak gerçekleştirilmektedir. Latin Amerika'nın her yerinde zengin kadınlar, eğitilmiş doktorların özel muayenahanelerinde sessiz bir şekilde güvenli, pahalı gizli kürtaja erişebilmişler, yoksul kadınlar ise merdiven altı işlemlerle hayatlarını riske atmışlardır.

Bu ikili gizli kürtaj sistemi, yasadışılığına dair siyasi tartışmaları ve işlemin kendisini halkın gözünden uzak tutmuştur. Fakat 1990'ların başından itibaren kürtaj pratikleri ve siyaseti, bir kayma yaşamıştır. ABD Gıda ve İlaç İdaresi'nin (FDA) onayladığı sentetik bir prostaglandin olan ve ülser tedavisinde kullanılan Misoprostol, Latin Amerika'da eczanelerde bu amaç için satılmaktadır. Fakat misoprostol yani zamanda uterus kontraksiyonlarına neden olmakta, bu da onu gizli kürtajlar için güçlü bir araç haline getirmektedir. Kürtajın yasal olduğu ülkelerde misoprostol genelde, ilk ay içinde gerçekleştirilecek olan tıbbi kürtajlarda başka bir ilaçla birlikte, mesela mifepristone ile birlikte kullanılır. Eğer tek başına veya tıbbi denetim olmadan kullanılırsa misoprostol, çoğu zaman giysi askısı ya da dikiş iğnelerinin kullanıldığı eski merdiven altı kürtaj metodlarından çok daha güvenlidir.

2012 ve 2015 yılları arasında Arjantin'de bu yeni ilaç teknolojisinin kürtaj siyasetini ve pratiklerini nasıl değiştirdiğini anlamaya çalışan bir etnografik araştırma gerçekleştirdim. Arjantin'de -ve hatta Latin Amerika'nın her yerinde misoprostol'e erişimin kolay olması, yenilikçi eylem strate-

Misoprostol - kürtajı gerçekleştirmekte kullanılan, yaygın bulunan bir ilaç.

jileri için olanaklar yarattı. Pek çok kürtaj aktivizmi grubu, ulusötesi kampanyalar tarafından eyleme teşvik edildi. 2001 yılında Dr. Rebecca Gompert, tıbbi olarak donanımlı bir gemiyi kürtajı yasaklamış olan ülkelerin kıyısındaki uluslararası sulara getiren ve kadınları güvenli kürtaj için gemiye davet eden “Dalgalar Üstündeki Kadınlar”ı kurdu. Bu kampanyadan sonra, hala sürmekte olan “Web’deki Kadınları” yarattı. Buradan dünyanın her yerinden insan kürtaj için gerekli ilaçları ısmarlayabiliyorlar; örgüt, üzerinde herhangi bir işaret bulunmayan paketleri kürtajın yasak olduğu ülkelerde yaşayan kadınlara postayla gönderiyor. Gomberts’in örgütü aynı zamanda dünya çapında kürtaj telefon hatlarını da destekliyor. İhtiyacı olan kadınlar, misoprostol kullanılarak nasıl kürtaj gerçekleştirebileceklerine dair detaylı bilgi almak için bu hatları arayabiliyorlar.

Dr. Gomberts’in ulusötesi çabaların medyanın dikkatini çekmiş olsa da, bu yeni olanaklara yanıt olarak ortaya çıkan yerel eylem stratejileri daha az dikkat çekti. Latin Amerika’nın her yerinde genç feminist aktivistler, misoprostol kullanarak yoksul kadınların güvenli kürtaja erişimlerini sağlamaya çalışıyor: bazı gruplar bilgi veriyor, diğerleri ilaç kullanımıyla kürtaj hizmet sunuyor. Bazı tıp profesyonelleri ise kamu sağlık sisteminin içinde aktivist bir rol oynama başladılar.

Lesbianas y Feministas por la Descriminalización del Aborto (Kürtajın Yasallaştırılması için Lezbiyenler ve Feministler, veya LFDA) geçtiğimiz yedi yıl içinde Arjantin’in en önemli kürtaj aktivizmi gruplarından biri oldu. LFDA “Web’de Kadınlar”ın desteği ile güvenli kürtaj telefon hattı kurarak başladı, şimdi ise Arjantin’in dört bir yanından kadınlara güvenli kürtajla ilgili bilgi sağlıyor. Buna ek olarak, 2013 yılından itibaren, LFDA Buenos Aires şehrinin her yerinde kürtaja dair yüzyüze danışma klinikleri açtı. Bu kliniklerde aktivistler, güvenli kürtajın nasıl yapılacağına dair gerekli tüm bilgiyi, basit, teknik olmayan bir dilde sunu-

yorlar. Danışanların, misoprostolü yerel eczanelerden veya karaborsadan, kendilerinin temin etmeleri gerekiyor.

Benzer hizmetler sağlayan diğer aktivist gruplar gibi LFDA da çalışmalarını “bilgi alma özgürlüğü” normları ve kamu sağlığının “zarar azaltma” şartı tarafından korunduğunu söylüyor. İlk iddia, yalnızca başka yollardan da kolayca elde edilebilecek bilgiyi sundukları gerçeğine dayanıyor; hapları sağlamadıkları için bu aktivistler tıbbi bir hizmet değil, yalnızca bilgi sunuyorlar. “Zarar azaltma” iddiası da, yasadışı eylemlerin kamu sağlığına karşı tehditlerine işaret eden daha geniş bir toplumsal yükümlülük ileri sürebilmek adına, dilini, iğne değişimi programları gibi kamu sağlığı programlarından ödünç alıyor

Diğer aktivistler bundan da ileri gittiler. 2014’ten beri birbirine gevşek bir biçimde bağlı olan yerel aktivist gruplar, “Socorristas en Red” (Çevrimiçi İlk Müdahale Ekibi”) olarak bilinen ulusal bir hareket başlattı. Bu çevrimiçi ağ yalnızca bilgi değil, *acompañamiento* (refakat) dedikleri bir hizmet daha sunuyor. Bu, misoprostol’u ya da (ulusötesi aktivist bağlantılarla elde edilmiş) başka kürtaj ilaçlarını, ve evde yapılan kürtaj sırasında cep telefonu üzerinden sürekli destek sunmayı içeriyor. Bu gruplar, yalnızca bilgi değil, aynı zamanda kürtaj ilaçları da sağladıkları için dikkat çekmekten sakınmak durumundalar. Bu gruplar, liberal başkent Buenos Aires’te görece açık şekilde çalışırken, dava edilmemek için daha muhafazakar bölgelerde danışanların sağduyularına güvenmek zorundalar.

Son olarak, bazı sağlık profesyonelleri, “kürtaj öncesi ve sonrası rehberlik” dedikleri hizmeti sunarak, Arjantin’in kamu sağlığı sistemini içeriden değiştirmeye başladılar. Bu hizmetler, LFDA’ninkiler gibi, misoprostol kullanarak kürtaj gerçekleştirmek üzerine detaylı bilgi sunarak ve misoprostolü bulmayı ve kürtajı evde gerçekleştirmeyi kadınlara bırakarak, yasallığın sınırlarında gezmektedir. Bu aktivist profesyoneller, az sayıda klinikte belediyeye ait sağlık bakan-

lıklarının ya da üstlerinin iyi niyetli ihmalleri tarafından desteklenmektedir. Birkaç klinik tüm kürtajları “yasal belirtiler zemininde hamileliğin yasal olarak sona erdirilmesi” olarak işlemekte, ve istenmeyen gebeliğin bir sağlık riski taşıdığını ileri sürmektedir. Buna göre, dolayısıyla tüm kürtajlar, kadınların sağlığını koruma amacıyla kürtaja izin veren ceza kanunu hükmüne göre yasal olarak görülmelidir. Bu klinikler hastalarına doğrudan kürtaj hizmeti sunmaktadır. Faat pek çok sağlık profesyoneli görüşmelerimizde bana, bu açık vakalar dışında, misoprostolla ilgili bilgiyi kapalı kapılar arkasında verdiklerini ve bazen kadınlara bunun gizli kalacağına dair yemin ettirerek reçete yazdıklarını anlattılar.

Böyle bir aktivizm içinde olan doktorların tam sayısını bilmek mümkün olmamakla birlikte, bu doktorların, hala büyük ölçüde toplumsal olarak muhafazakar, yaşlı Katolik erkekler tarafından kontrol edilen hiyerarşik bir meslek içinde azınlık oldukları kesindir. Fakat bu eylem pratiklerinin daha geniş etkisi çok açıktır. Bunun nedeni özellikle aktivist grupların hastalarından demografik veri ve sağlığa dair veriler toplayarak, bunları daha sonra bir kamu sağlığı meselesi olarak yasadışı kürtajı görünür kılmamanın bir yolu olarak yayımlamalarıdır. Çevrimiçi erişilen raporlar, tıp profesyonellerinin ulusal konferanslarında sunulan makaleler, ve Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine (CEDAW) sunulan gölge raporlar, kürtaj pratiğinin, “feminist epidemiyoloji” diye adlandırdığım şey üzerinden bir zamanlar olduğundan çok daha görünür olmasını sağladı.

En önemlisi, Arjantin’de kürtaj ilaçlarına erişimin etrafındaki aktivizm, devletin, değişen pratiklere rağmen değişmeyen kürtaj kanunlarını agresif biçimde kontrol etmekte başarısız olduğunun bir yansımasıdır. Aslında, yaygın bir pratiği aktif olarak cezalandıracak açık siyasi irade azdır; özellikle de uygulamaya çabaları, polisin kurbanları olarak görülecek kırılgan genç kadınlarla bir duygudaşlık yaratabileceği için. Aktivistler tarafından toplanan veriler, onbinlerce kadının yaşamlarını riske atmadan hamileliklerine son verebilmek için yardım aldığını gösteriyor. Aynı anda,

Arjantin’deki feminist hareket istek üzerine kürtajın yasal olması talebini sürdürmeye devam ediyor.

Fakat, Arjantin’deki yakın zamanda gerçekleşmiş siyasi değişiklikler, feminist aktivistler için yeni belirsizlikler yarattı. 2015 yılının sonlarında sağcı bir siyasi parti, aktivistlerin güvenli işlemlere erişimi genişletmelerine göz yuman Başkan President Cristina Fernández de Kirchner’in merkez sol partisinin yerini alarak iktidara geldi.

Yakın zamanda kuzeydeki muhafazakar Tucumán bölgesindeki genç bir kadının, düşük yapması nedeniyle yerel hastaneden yardım istediği için cinayet suçuyla cezalandırılması kararı, uluslararası insan hakları grupları tarafından kınadı. Misoprostol yaygın olarak kullanıldığı ve kullanıldığı sonradan kanıtlanamadığı için, muhafazakar doktorlar düşük yapan her hastanın ilacı kullandığından şüpheleniyor. Bu vakada Belén (medyada kullanılan bir mahlas) sekiz yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu sindirici bir cezaydı, çünkü düşüğün zorla yapıldığını hiç bir şey kanıtlayamıyordu. 2016 yılının başlarında davanın görülmesini beklerken hâlihazırda hapisanede iki yıl geçirmişti. Uzun cezası kesinleşince kürtaj hareketleri ve feminist hareketler Arjantin’in her yerinde Belén’in serbest bırakılması için yürüyüşler düzenledi. Artan baskı altında, Ağustos 2016’da Tucumán’ın bölgesel temyiz mahkemesi Belén’in serbest bırakılmasına karar verdi.

Arjantin’deki genel siyasetindeki kayma, kürtaj aktivizmine karşı bir tepkiye ve kürtaj aktivistleri üzerinde sıkı baskılara -ve daha çok Belénlere neden olacak mı? Bu yeni sağa kayma kesinlikle endişe vericidir, fakat aktivistlerin geri çekilmeye veya korkmaya niyetleri olmadığı da açıktır: son yirmi yıl içinde çabaları Latin Amerika’nın kürtaja dair siyasi dinamiklerini kalıcı olarak değiştirdi. Aktivistlerin cinin tekrar lambaya sokulamayacağını umuyorlar. ■

Julia McReynolds-Pérez’e ulaşmak için:
<julia.mcreynolds@gmail.com>

> Meksika'da Kürtaj Haklarının Geri Alınması

Susana Lerner, Meksika Koleji, Meksika, **Lucía Melgar**, Meksika Otonom Teknoloji Enstitüsü, Meksika, ve **Agnès Guillaume**, Kalkınma Araştırmaları Enstitüsü, Fransa

Kürtajı yasallaştırmak için mücadele eden Meksikalı hareket.

2007, yılında Meksika'nın Federal bölgesi (yakın zamanda Mexico City olarak yeniden adlandırılan *Distrito Federal*) hamileliğin ilk on iki haftası için kürtajı yasal hale getirdi. Bu, 1990'lardan beri kadınlara seçme hakkı verilmesi için uğraşan sivil toplum adına bir zaferdi. Fakat, Meksika'nın çoğu yerinde kürtaja dair kısıtlamalar iyice sıkılaştırıldı.

2008'den beri Meksika'nın on sekiz eyaletinde "ana rahmine düştüğü andan itibaren yaşamı koruma"yı amaçlayan yeni yasal ve anayasal reformlar geçirildi. En yakın örneği Veracruz'da Temmuz 2016'da gerçekleşti. Bu sözde reformları harekete geçiren şey neydi, ve ne gibi yansımaları oldu?

Meksika'nın kürtaj meselesinde yer alan tartışmalar ve temel aktörler, nüfus politikalarına dair daha genel bir bağlam içinde anlaşılmalıdır. 1970'lerden beri Meksika hükümeti, kadınlara aile büyüklüğünü kontrol edecek çeşitli seçenekler sunarak,

ve aile sağlığı, yaşam ve refahı iyileştirmek amacıyla, aile planlama programlarını ve doğurganlık oranlarını düşürecek diğer program girişimlerini destekledi. Nüfus artışı oranını düşürmekteki başarısına rağmen, bu çabaları destekleyecek daha geniş sosyal ve ekonomik politikaların yokluğunda nüfusun maddi koşulları iyileşmedi.

Meksika hükümeti 1994 Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansının Eylem Programını yeniden onaylayınca, 1990'larda ulusal politika "üreme sağlığına odaklanmaya" döndü. Kahire'de imzalanan bu anlaşma, yetersiz koşullar altında gerçekleştirilen kürtajın önemli bir kamu sağlığı sorunu teşkil ettiğini ileri sürerek, ve imzacı devletlerin, yasal engellerin kaldırılması ve kürtaj karşıtı yasaların gevşekleştirilmesi de dahil olmak üzere, kadınların güvenli kürtaja erişimine izin vermesi için çağrı yaparak, cinsel haklara ve üreme haklarına öncelik verir.

Geçtiğimiz yirmi yıl içinde feministlerin ve akademisyenlerin Meksika'nın

Federal Bölgesine kürtajı yasal hale getirmesi için yaptıkları baskılar, Mexico City'de ılımlı ve tedirici bir reformla sonuçlandı. 2007 yılında Distrito Federal'in yerel meclisi, on ikinci haftaya kadar kürtajın yasal olması için oy verdi (yine de, bazı belirli durumlar dışında, kürtaj hamileliğin ilerleyen dönemlerinde halen yasadırdır). En önemlisi, Distrito Federal'in reformu, hamileliği "embriyonun endometriyumun içine yerleşmesiyle bağlayan insan üreme sürecinin bir parçası" olarak tanımlayarak insan yaşamının başlayıp başlamadığı veya ne zaman başladığına dair her türlü tartışmayı bir kenara bırakmış oluyor. 2007 yasası altında doktorlar "vicdani retçiler" olarak kürtajı gerçekleştirme-yi reddedebilirler, fakat yasal olarak sağlık kuruluşları çalışanları arasında retçi olmayan doktorlar bulundurmamak zorundadır. İktidardaki PRI de dahil olmak üzere liberal partiler yasanın geçmesi yönünde oy kullanırken, sağcı PAN yasaya karşı oy kullandı.

Şehrin özel otoritesi altındaki kamu sağlık hizmetlerini ücretsiz ve

güvenli kürtaj hizmeti sunmaya zorunlu kılan yasa, tüm kadınlar için hamileliği yasal biçimde son vermeye erişim sunuyor. En önemlisi, yasa, hamile kadınların ne yapmak istediklerine dair karar verebilmelerini sağlıyor: kadınların hamileliği sürdürebilir, çocuğu evlatlık verebilir, ya da bilgilendirilmiş rıza kağıdı imzalandığında hamileliğe son verebilir. Dahası, daha sonra gerçekleşebilecek planlanmamış hamilelikleri önlemek için doğum kontrol yöntemlerine erişimleri (ve dolayısıyla tekrar gerçekleşebilecek kürtajların önlenmesi) güvence altına alınıyor.

Dolayısıyla, Mexico City'nin reformu güvensiz kürtajı bir kamu sağlığı, toplumsal adalet ve ayrımcılık konusu olarak çerçeveselendirmiştir. Herşeyden önce, kadının bedenine dair kararları kendi alabilme hakkını, cinsel özgürlüğünü ve üreme özgürlüğünü tanıyarak, insan haklarını korur. Geçtiğimiz dokuz yıl içinde bu reform, işlem için Mexico City'ye gelen diğer Meksika eyaletlerinden kadınlar da dahil olmak üzere, 160,000'in üzerinde kadına güvenli kürtaj erişimi sağladı.

Katolik hiyerarşisinin öncülüğü ve Evanjelikler ve diğer Hristiyan mezheplerinin desteğiyle, muhafakar güçlerin tepki göstermesi uzun sürmedi. Dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi, muhafazakarlar, "yaşamı savunma"nın, kadınların özgürlüklerinin ve yaşamlarının "insan" olarak gördükleri embriyonun sözde haklarından sonra gelmesini gerektirdiği konusunda ısrar ederler. Güvensiz kürtaj gerçeğini veya bu kürtajların kadınların sağlığı ya da aile yaşamı üzerindeki sonuçlarını görmeyi reddederler. Diğer yandan, feminist gruplar kadın haklarının ve evrensel sağlık hakkının önceliğini savunur, anneliğin özgürce ve gönüllü olarak gerçekleşmesi gerektiğinin altını çizer, ve din ve devlet işlerinin ayrımı ilkesinin Meksika demokrasisi için merkezi önemde olduğunu ısrarla belirtir.

Mexico City ilk üç ay içinde gerçekleşecek kürtajlara daha geniş erişim sağlamaya başladıkça, Provida (Yaşamı Savunan), Profamilia (Aileyi Savunan) ve Meksiko Katolik Barosu gibi örgütler, "yaşamın ana rahmine

düştüğü anda başladığı ve o andan itibaren haklara sahip bir insanın varolduğu" konusunda ısrarcı oldular. Kürtaj karşıtı eylemciler, sürekli sokak eylemleri, piskoposlar tarafından çeşitli şehirlerde eylem çağrıları, kadınların doğrudan kürtaj olmalarını engellemek, lobicilik faaliyetleri ve dava açmak gibi pek çok strateji denediler. Benzer bir biçimde, yasal hale gelmiş olan aynı cinsiyetten insanların evlenmesine şiddetle karşı çıktılar, ve aile planlaması ve devlete ait okullarda cinsellik eğitimiyle mücadele ettiler. Daha ince bir biçimde, pek çok ulusal kamusal ve uluslararası belgeden "cinsel haklar ve üreme hakları" kavramını ve toplumsal cinsiyet perspektifine verilen referansları ortadan kaldırdılar.

2008 yılında muhafazakar gruplar reformları kaldırmak amacıyla temyiz mahkemesine çıktılar. Mahkeme kürtajın yasallaştırılmasını anayasaya uygun bulmuş olsa da, kararı üç ek bulguya dayanıyordu. İlk olarak, mahkeme, kadının kendi bedeni üzerinde hakkı olduğunu ortaya koydu. Bu hak, devletin, kadınların fiziksel ve ruh sağlıkları ve yaşamları hakkında kararları verebilmeleri için kadınların insan haklarını koruması gerektiğini ima ediyordu. Fakat ikinci olarak, mahkeme, yaşam hakkının ne kesin bir hak, ne de anayasada ve uluslararası anlaşmalarda ortaya koyulmuş diğer hakların üzerinde bir "süper-hak" olduğuna; dolayısıyla hakların birbiriyle çatıştığı noktada yasanın alternatiflerinin göz önünde bulundurulması gerektiğine karar verdi. Son olarak ise, bu ikinci bulguya dayanarak mahkeme, yerel ceza kanunlarında yerel meclislerin otoritesi olduğuna kanaat getirdi.

Temyiz mahkemesinin kararından sonra muhafazakar gruplar, eyalet anayasalarını ya da ceza kanunlarını değiştirmek amacıyla eyalet meclislerine döndüler. "Döllenme anından" veya "ana rahmine düştüğü andan itibaren yaşamı koruduklarını" iddia ettiler ve kürtaj olan kadınları cezalandırdılar.

2016 yılının ortasına gelindiğinde, Katolik kilisesinin ve bazı solcular da dahil olmak üzere, tüm siyasi parti-

lerden meclis üyelerinin desteği ile, kürtaj karşıtı güçler Meksika'nın on sekiz eyaletinde bu amaçlarına ulaşırlar. Bu yeni kanunlar nedeniyle, şu an hapiste yatan Meksikalı kadınlar var. Bu kadınların kimi "akrabalıkla ağırlaştırılmış cinayet" (yani çocuk cinayeti) suçlanmış, kimi 20 veya 30 yıl hapis cezasıyla almıştır. Diğerleri, sanki kişinin özerkliğini kullanması bir ruh hastalığıymış gibi, psikiyatrik müdahalelere maruz kalmıştır. Meksika eyaletlerinin çoğu, (tüm ülkede yasal olan yegane durum) tecavüz, cenin anormalliyi veya kadının yaşamı ya da sağlığına tehdit bulunan durumlar gibi bazı durumlarda yasal ve güvenli kürtaja izin veren ülkenin yasal kurallarını izlemek konusundaki sürekli başarısız olmuş, ve bu yeni cezalar da bu başarısızlığın üstüne tuz biber olmuştur.

2016 yılının ortası itibarıyla, tartışma halen iki zıt pozisyon içermektedir. Muhafazakar gruplar, yasal bir kişi olarak görünen embriyonun sözde haklarını kadınların yaşamları ve yaşam özgürlüğü üzerinde görerek, "yaşamı savunduklarını" ileri sürüyorlar. Bu gruplar, anne ölümü, hastalıkları ya da ile üzerindeki etkileri gibi, güvensiz kürtajların sonuçlarını göz önünde bulundurmamak konusunda başarısız olmuşlardır. Diğer yandan liberal gruplar kadın haklarının önceliğini, anneliğin özgürce seçilmesini, evrensel sağlık hakkını savunuyor, ve Meksika'nın anayasasında temel bir kavram olan, seküler devlete saygı talep ediyorlar.

Meksika'da kadın hakları için verilen uzun mücadele devam ediyor. Muhafazakarların kürtajı yasadışı yapmayı amaçladıkları çoğu anda, feminist STK'lar ve kadın STK'ları proaktif yerine tepkisel bir tutum benimsemişlerdir. Bu dinamik değişmelidir. Bizim görüşümüze göre, sivil toplum sesini tekrar duyurmalı, ve kürtajın ulusal seviyede özgürleştirilmesini ve yasal olmasını talep etmelidir. ■

Susana Lerner'e ulaşmak için:

<slerner@colmex.mx>

Lucia Melgar'a ulaşmak için:

<lucia.melgar@gmail.com>

Agnès Guillaume'e ulaşmak için:

<Agnes.Guillaume@ird.fr>

> Şiddet Olarak Kürtaj: Perulu bir Mücadele

Erika Busse, Pasifik Üniversitesi, Peru ve ISA Göç (RC31), Kadın ve Toplum (RC32), Toplumsal Hareketler, Kolektif Eylem ve Toplumsal Değişim (RC48) ve Aile Araştırmaları (RC06) Araştırma Komiteleri üyesi

Lima, Peru'da 23 Mart 2013 tarihinde gerçekleştirilen "Yaşam İçin Büyük Yürüyüş".
Fotograf: Paolo Aguilar/EPA.

2016, yılının Ağustos ayının ortasında, binlerce Perulu, "Ni Una Menos" ["Biri Bile Eksilmeyecek"] sloganıyla harekete geçerek Lima sokaklarına indi. Protestocuların arasında Peru'nun yakın zamanda seçilmiş olan başkanı, fiziksel ve cinsel şiddete uğramış olanlar, kadın örgütlerinin ve feminist örgütlerin üyeleri, siyasi parti üyeleri, bakanlar ve meclis temsilcile-

ri vardı. Kadına karşı şiddetin kınandığı, kadınların ve erkeklerin, kızların ve erkek çocuklarının, ebeveynlerin ve çocuklarının, büyük anne babaların ve torunlarının yan yana yürüdüğü bu yürüyüş, Peru tarihinde son 40 yılda yaşanmış en önemli toplumsal mobilizasyonlardan biri olarak tanımlanıyor.

Eylemi tetikleyen şey, bir otel lobi-sinde bir kadının eski erkek arkadaşı tarafından saçından sürüklendiğini

>>

gösteren bir video oldu. Ne var ki, dava düşürüldü; hakim, kadında meydana gelen yaralanmaların tecavüz veya cinayet kası göstermediği sonucuna vardı.

“Birine vurulunca, hepimize vurulmuş olur” sloganı altında “*Ni Una Menos*” kolektifi Peruluları kadınlara karşı şiddeti ve ayrımcılığı protesto etmeye çağırdı. Organizatörler bile verilen yoğun karşılık karşısında şaşırdılar - bu karşılık, yakın zamanda Latin Amerika kentlerinde görülen türden bir mobilizasyona benziyordu; tümünde kadınlara karşı şiddetin ve bozuk adalet sisteminin sona ermesin talep ediliyordu. Pek çok Latin Amerikalı için, bu eylemler bir umut anının göstergesiydi: bir şeyler değişiyordu ve kadınların meseleleri, özellikle de kadınlara karşı şiddet, kamusal farkındalığın ilk günden maddesi haline gelmişti.

Kadına karşı şiddete -ve saldırganların dokunulmazlığına- odaklanmak, Latin Amerikalı feministlerin üreme hakları etrafındaki taleplerini çerçevelendirme biçimlerinde bir değişikliğe işaret ediyor. Feministler, kürtaja dair tartışmayı “kadınlara (ve çocuklara) karşı cinsel şiddet” kavramlarıyla yeniden çerçevelendirerek, ve “zorunlu anneliğin” (veya zorunlu yasadışı kürtajın) altını çizerek, tartışmayı cinsel şiddetin kendisine ek olarak devletin şiddetine de odaklayacak şekilde yeniden çerçevelendirmiş oldular. Daha önceleri tartışma bir bireysel tercih konusu olarak üreme haklarına odaklanıyordu.

Kadına karşı şiddet çerçevesi, kürtajın rastegele cinsel ilişkiye girdikten sonraki “bencil” arzusunun bir sonucu olduğu fikriyle mücadele eder, ve bunun yerine kadına karşı şiddete ahlaki bir konu olarak yaklaşır. Kampanyaya karşı çıkmak, kadına karşı şiddetin varolmadığını veya önemli olmadığını ileri sürmek anlamına gelir. Bu potansiyel olarak güçlü çerçevenin kadınları kurbanlar olarak kurmak, ve uzun zamandır süregelen cinsiyet kalıplarını

ve hiyerarşilerini potansiyel olarak güçlendirmek gibi bir olumsuz yönü var. Ama yine de, kürtaja erişimin çerçevesini kadın haklarından cinsel şiddetin sona erdirilmesiyle bağlantılandırılmasına kaydırmak, tecavüz durumunda kürtajın yasal olmasına dair çabalara verilen halk desteği genişletmiş gibi görünüyor.

Aktivistler, basitçe devletin kürtajı yasal hale getirmesine odaklanmak yerine, sivil topluma, doktorlar gibi profesyonellere, dini grupların üyelerine de hitap ediyor, ve Peruluların kadın haklarına ve kadına karşı şiddete dair düşünce biçimlerini değiştirmeye çalışıyorlar. Üreme hakları çerçevesinden cinsel şiddete odaklanmış bir çerçeveye geçiş, LGBT aktivistleri, kadın örgütleri, Katolik grupları, gençler ve ünlüler gibi başka grupları da içeren, daha geniş bir hareket için bir zemin hazırladı. Tecavüz durumunda kürtajın yasal olması, yalnızca “birkaç” feminist arasında değil, daha geniş anlamda Peru toplumundan da destek almış gibi görünüyor. Kampanya aşağıdan yukarıya bir yaklaşımla (özellikle de sıradan Perululardan imza toplayarak), yukarıdan aşağıya bir yaklaşımı (ünlülerin, sanatçıların, siyasetçilerin ve sıradan vatandaşların yer aldığı televizyon reklamı kampanyasıyla) birleştiriyor. Kampanya, Alfombrero Roja (Kırmızı Halı) gibi kolektiflerle birlikte, eylemlerde ve fuarlarda destekçi kazandı. Devlet kurumlarına güvenin düşük olduğu bir bağlamda, kampanyanın vatandaş katılımına yaptığı vurgu, aktivistlerin demokrasiyi işletmeye olan bağlılıklarının altını çiziyor.

Şimdiye kadar, yeni çerçeve kanun yapıcılardan güçlü bir yanıt almayı başaramadı. Örneğin, Peru’da, Peru anayasasını tecavüz durumunda kürtaja izin verecek şekilde değiştirme çabaları ilgi çekemedi; benzer bir biçimde tecavüz durumunda yapılacak kürtajı yasal hale getirecek bir yasa tasarısı rafa kaldırıldı. Görünüme göre, kanun yapıcılarının çoğu vücutta çürüklerle ve kırık kemiklere yol açan fiziksel

şiddetin kurbanlarının acısını anlarken, fiziksel şiddetin (tecavüz) hamilelikle sonuçlandığı durumlarda kimin haklarının öncelik kazandığı sorusu ahlaki bir konu haline geliyor.

Durum böyle olsa da, yakın zamanda kamusal söylem ve politikalarda biraz hareketlenme oldu. 1924 yılında Peru ceza kanunu, hamile kadının hayatının tehlikede olduğu durumlarda gerçekleştirilmesi gereken kürtajı yasal hale getirdi, fakat sağlık personelinin bu durumlarda kürtajı gerçekleştirmesini sağlayacak bir protokol oluşturmadı. Bu da riskli bir hamileliği sonlandırma kararını veren tüm doktorların hapis cezasıyla cezalandırılabileceği anlamına geliyordu. Sonraki 90 yıl boyunca doktorların çoğu, anlaşılır bir biçimde, durum ne olursa olsun kürtaj işlemini gerçekleştirmek konusunda çekingen davrandılar.

Fakat sonunda 2014 yılında özellikle de Katolikler ve Evanjelistlerden gelen tüm eleştirilere rağmen, Peru, doktorların riskli hamilelikleri sona erdirmek için onay alabilecekleri bir protokole sahip oldu. Protokolü tümüyle işletmek için çeşitli engeller hala mevcut: bazı doktorlar kürtaj yapmayı bilmiyor, kadınlar yeterince bilgiye sahip değil, hamile kadının hayatının tehlikede olduğu durumlarda bile korku ve utanç protokolün kullanımından caydırıyor.

Yeni protokolün oluşturulması, kürtajın kadın sağlığı konusu olarak çerçevelendirilmesinin, üreme hakları konusu olarak sunulmasında daha başarılı olduğunu gösteriyor. Büyük “*Ni Una Menos*” yürüşünün de ortaya koyduğu gibi, kadınların meseleleri Peru’nun siyasi tartışmalarında üst sıraya taşınmış olabilir; fakat bunun, özellikle de kadın cinayetlerine bakış konusunda, anlamlı bir değişim getirip getirmeyeceğini ilerleyen zaman içinde göreceğiz. ■

Erika Busse'ye ulaşmak için: <e.busse@up.edu.pe>

> Giriş: Arap Dünyasında Sosyal Bilimler

Mohammed A. Bamyeh, Pittsburgh Üniversitesi, ABD, International Sociology Reviews Editörü, ve ISA Yabancılaşma Kuramı ve Araştırmaları (RC36) ve Biyografi ve Toplum (RC38) Araştırma Komiteleri üyesi

“**Y**eni zamanlar için yeni bilgi”, yakın zamanda yayımlanmış *Arap Dünyasında Sosyal Bilimler: Varoluş Formları* (<http://www.theacss.org/uploads/English-ASSR-2016.pdf>) isimli raporun başarmak istediğini özetliyor.¹ Arap Sosyal Bilimler Konseyi'nin (ASBK) sponsorluğunu üstlendiği rapor, bir araştırmacılar ekibinin katkısıyla iki yıldır hazırlanıyordu. Raporda yayınlanan hemen hemen tüm veriler özgün olup, ilk kez proje ekibi tarafından toplanmıştır.

Rapor, Arap üniversitelerinde, araştırma merkezlerinde, profesyonel derneklerde, ve akademik yayınlarda sosyal bilimlerin hacmi ve doğası ilgili hem niteliksel hem de niceliksel veri sağladığı gibi, *kamusal* sosyal bilimlere de geniş olarak bakıyor. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarında sosyal bilimleri nasıl kullandıklarını ve Arap kamusal alanında -Arap gazeteleri, televizyon programları, kültür dergileri, ve popüler dergilerde- sosyal bilimlere dair verileri inceliyor.

Arap bölgesindeki 22 ülkede sosyal bilimleri ağırlayan kurumların sayısında, özellikle son yirmi ila otuz yılda yaşanan üssel artışı belgeledik. Arap bölgesindeki üniversitelerin yüzde yetmiş 1990'ların başında kurulmuşlardı; Arap akademik dergilerin sayısı ise 1980'lerin başından itibaren dört kat artarken, aynı zaman aralığında araştırma merkezlerinin sayısı da altı kat arttı. Arap dünyasında son yirmi ila otuz yıl içinde sessiz bir bilgi devrimi gerçekleşti, fakat hala bu devrimin içeriğine dair çok az bilimiz var.

İlginç bir biçimde, bilgi kurumlarının bu genişlemesi ulusal gelirden bağımsız olarak gerçekleşmiş gibi görünüyor. Bu genişlemeyi hem yoksul hem de zengin ülkelerde gözlemliyoruz. Zenginlikten daha önemli etkenlerin araştırma özgürlüğü; sosyal bilimler araştırmalarını desteleleyen ya da bu araştırmalardan faydalanan görece güçlü bir sivil toplumun varlığı; ülkedeki eğitilmiş sınıfın büyüklüğü; ülkedeki yerel gelişmelere dair uluslararası ilginin boyutu; ve yerel bilgi topluluğunun küresel sosyal bilimlerle olan bağlarının gücü olarak görünüyor. Aynı zaman diliminde sivil toplumun

büyümesi de sosyal bilimlerin büyümesiyle doğru orantılı görünüyor; her ikisi de 2010'un sonununda ortaya çıkan ve halen devam etmekte olan Arap isyanlarıyla bağlantılı etkenlerin bir parçası olabilir.

Rapor, Arap üniversiteleri arasında büyük dengesizlikler olduğunu da gözler önüne seriyor. Arap üniversitelerinde iktisat, tüm sosyal bilimler öğretim üyelerinin dörtte birinden fazlasına sahip olarak, sosyal bilimlerde ön sırada duruyor. Öğretim üyelerinin yalnızca yüzde ikisine sahip olan antropoloji ise zar zor farkediliyor. Diğer sosyal bilimler ise bu iki ucun arasına düşüyor.

Ne var ki, Arap üniversitelerinin çoğu eğitim odaklıdır. Bu da araştırma yapmak ya da sivil aktivitelere katılmak isteyen sosyal bilimciler için az zaman ve az inisiyatif sundukları anlamına geliyor. Bu roller Arap araştırma merkezleri tarafından gerçekleştiriliyor. Araştırma merkezleri, disiplinler yerine temalar üzerinden örgütlendikleri için interdisipliner çalışmaları olduğu kadar sivil ilişkilenemeyi de destekliyor. Bu merkezlerin çoğu görece yeni kurulmuş olup, büyük ölçekte akademik üretkenlik göstermekte ve Arap dünyasındaki akademik dergilerin çoğunu onlar tarafından yayınlamaktadır. Lübnan, Filistin ve Ürdün nüfuslarına oranla çok büyük sayıda araştırma merkezine ev sahipliği yapmaktadır. Djibouti bile Katar ve Bahreyn gibi zengin ülkelerin önünde bulunmaktadır.

İlginçtir ki, Kuveyt ve Suudi Arabistan gibi zengin ülkeler çok mütevazı araştırma üretkenliği gösteriyor. Bu bulgu, yakın zamandaki uluslararası sıralamalarıyla doğrudan çelişiyor. Bu sıralamaların Arap bilgi ortamına dair iyi bir iş yapmadığını, bunun da kısmen Avrupa dillerindeki yayınlara ve belirli alanlara öncelik vermelerinden kaynaklandığını düşünüyoruz. Bu sıralama pratikleri, bilginin *içeriğine*, uygunluğuna ya da üretildiği toplumun içindeki kullanımına dair gerçek bir ilgidense, bir hiyerarşi fetişizminden yola çıkıyor gibi görünüyor.

>>

“Kapsamlı bir toplumsal dönüşüm, Arap sosyal bilimcilerinin temel meselesi olmuştur”

Raporun neredeyse yarısı kamusal alandaki sosyal bilimlere ayrılmıştır. Sivil toplum örgütlerinin, gazetelerin, popüler dergilerin, televizyon programlarının ve kültürel dergilerin analizleri, sosyal bilimlerin genellikle kısaltılmış formatlarda, farklı oranlarda ve farklı biçimlerde nakledildiğini gösteriyor. Rapor, sivil toplum örgütlerinin sosyal bilimleri kullandığını, ve hatta ürettiğini, fakat bunu kendi amaçlarına uygun şekillerde yaptıklarını gösteriyor. Bu sonuç, Arap sosyal bilimlerinde son dönemde görülen büyüme ile Arap sivil toplumunun artan görünürlüğü arasında bir bağlantı olduğunu ileri sürüyor. Diğer kamusal alanlar arasında, kültür dergileri sosyal bilimlere açık görünüyor. Sayfalarının yaklaşık yüzde yirmisi sosyal bilimler makalelerine ayrılmıştır. Fakat bu da akademik sosyal bilimler yerine kültürel toplulukların meselelerini yansıtacak biçimde yapılıyor. Gazeteler, popüler dergiler veya televizyon programları sosyal bilimlere daha az yer ya da zaman ayırıyor. Ama, Filistin gazetesi *Al-Quds* veya popüler Kuveyt dergisi *Al-Arabi*'de bulunan kamusal sosyal bilim biçimlerinden de görebileceğimiz gibi, nicelik nitelik kadar önemli değildir.

İster devrimci ister reformist olsun, kapsamlı bir toplumsal dönüşüm, özellikle de son beş yılda (Ocak 2010-Aralık 2014) Arap sosyal bilimcilerin temel meselesi olmuştur. İçerik analizimiz, bu zaman diliminde “Arap Baharı”nın, “demokrasi”, “haklar”, “despotluk”, “sivil toplum” ve benzer ilgili temalarla birlikte, Arap sosyal bilimlerin birincil ilgi

alanı olduğunu gösterdi. Rapor, kadınların meselelerinin tüm alanlarda yüksek görünürlüğe sahip bir tema olduğunu, ve sıklıkla, aile ve çocuklar gibi “geleneksel” konular yerine, haklar, vatandaşlık ve katılım tartışmalarıyla bağlantılı olduğunu buldu. “Gençlik”, “eğitim” ve hatta “kalkınma” gibi daha spesifik toplumsal dönüşüm alanları araştırmacıların daha az ilgisini çekti. Daha çok rastlanılacağı beklenen bazı temalarından neredeyse hiç olmadığı görüldü. Bunların arasında en şaşırtıcı olanı kaynaştırıcı bir analitik kategori olarak “Müslümanlık Dünyası” idi. Bu kavram Batıda anlamlı bir analitik kategori olarak görülürken, Arap sosyal bilimcileri neredeyse tümüyle görmezden gelmiştir. Bunun muhtemel sebebi, “İslam”ı ve din siyasetini sosyal bilimler perspektifiyle analiz etmelerine rağmen, “Müslümanlık Dünyası”nı kaynaştırıcı bir analitik kategori olarak görmemeleridir.

Rapor, politika yapımcıların araştırmalarını görmezden geldiklerine dair genel bir algıya rağmen, Arap sosyal bilimlerinin güncel Arap bilgi sahnesinin giderek daha önemli bir parçası oldukları sonucuna varıyor. Arap sosyal bilimlerinin küresel sosyal bilimlere ve bölgenin geleceğine dair katkılarını izlemek üzere, gelecekte bu raporların iki yılda bir yayınlanması planlanıyor. ■

Mohammed Bamyeh'e ulaşmak için: <mab205@pitt.edu>

1 Editörün notu: Burada tartışılan raporun yazarı Mohammed Bamyeh'tir.

> Arap Bölgesinde Yeni Sosyal Bilim Altyapıları

Seteney Shami, Genel Müdür, Arap Sosyal Bilimler Konseyi, Lübnan

Arap Sosyal Bilimler Konseyi tarafından
düzenlenen İkinci Konferans, Mart, 2015.

Arap Bölgesi sosyo-ekonomik, siyasal, çevreye ve güvenliğe dair artan sorunlarla karşı karşıyadır. Aynı zamanda bu zorluklara ışık tutabilecek, toplumsal değişimleri analiz edebilecek, kamusal tartışmaları besleyebilecek ya da kamu politikalarını bilgilendirebilecek güçlü akademik ve araştırma kapasitesinden yoksundur. Birkaç BM İnsanı Gelişim Raporu'nun

da not ettiği gibi, Arap devletlerinin bilgiye olan aşikar ihtiyacı, bölgede araştırma - özellikle toplumsal araştırma- için daha güçlü kapasite, nitelik, yelpaze, erişim ve etki gerektirmektedir.

Bu artan farkındalık son on yıl içinde bu zorlukların bir kısmını ele almayı amaçlamış çeşitli girişimleri harekete geçirdi. Yeni yüksek öğrenim ve araştırma kurumları kurulmaya başlandı,

>>

bunun yanında bölgeden öğrencilerin lisansüstü eğitim almalarını sağlayacak yeni burs olanakları ortaya çıktı. Akademik başarı ödülleri oluşturulurken bir yandan da meslek örgütlerinin sayısı yavaş yavaş arttı. Fakat, sosyal bilimlere odaklanan programlar ve fırsatlar hala sınırlı sayıda kalmakta, ve fırsatlar Arap bölgesindeki tüm ülkelere yeterince ulaşmamaktadır.

Arap Sosyal Bilimler Konseyi, endişeli Arap sosyal bilimcileri tarafından bu bağlamda kurulmuş ve geliştirilmiştir. Bu sosyal bilimciler, bölgede sosyal bilimlerin ve toplumsal araştırmanın karşı karşıya olduğu sorunları ele alma biçimlerini tartışmak üzere ilk olarak 2006 yılında bir araya geldiler. Planlama süreci sona ererken, bölge 2010 yılında başlayan Arap isyanlarıyla sarsılıyordu. Başka şeylerin de yanı sıra bu olaylar, kamusal alanları ve tartışmaları açmaya yardımcı oldu, değişim için yeni fırsatlar ve umut hissini yükseltti. Burada, statükoyu sorgulamanın önemi ve toplum için yeni vizyonlar geliştirmenin aciliyeti -ve geçmişi, şimdiyi ve gelecek için yeni temsil biçimleri- ortaya çıktı. Sosyal bilimlerin ne kadar önemli olduğuna dair argüman, sokaklarda ortaya konuluyordu.

Arap isyanlarının sonrasında, yenilenen bir otoriterlik, artan güvensizlik ve şiddet, ve hatta bölgedeki bazı ülkelerde savaşlar görüldü. Fakat ekilen tohumlar, kökleri бүkүlmüş ve kendilerini gözetim ve baskıdan korumaya çevirmiş olsalar da, filizlenmeye devam etti. Kurumsal alan genişliyor ve ilginç girişimler, araştırma-aktivizm ve araştırma-kamusal alan eksenlerinde kurumsal ortaklıklar ve sosyal bilimlerde yeni eğitim fırsatları geliştirmek için (örnek olarak, çevrimiçi dersler, okuma kolektifleri, ya da STK'larda tartışma toplantıları gibi) heyecan verici yeni imkanlar sunuyor.

> ASBK

Arap Sosyal Bilimler Konseyi (ASBK) merkezi Beyrut, Lübnan'da bulunan, kar amacı gütmeyen, (geniş) bölgede ve küresel olarak sosyal bilimlere desteklemek için çalışan bir kuruluştur. Dördüncü yılını tamamla-

makta olan ASBK'nin şu anda yedi tam zamanlı ve iki yarı zamanlı çalışanı mevcuttur. Bir yarı zamanlı kıdemli danışman ve yarı zamanlı idari ve finansal çalışanla birlikte Filistin'de bir Odak Noktası kurmuştur. Benzer bir yapı ile ikinci bir Odak Noktası Cezayir'de planlanmaktadır. ASBK araştırma bursları, iki yılda bir gerçekleştirilen bir konferans, iki yılda gerçekleştirilen (burs sahiplerinin katıldığı) bir araştırma forumu, yıllık bir konuşma serisi, aktif bir websitesi ve sosyal medya erişimi programları sunan dört fon proframı başlatmıştır. 130'dan fazla kişiye fon ve burs sağlamıştır, 270 üyeye sahiptir, ve üyeler, bursiyerler, genel olarak sosyal bilimciler için eğitim ve networking fırsatları ve hareketlilik fonları sunmaktadır.

Arap bölgesindeki radikal değişiklikler bir yana, ASBK'nin 2008'deki ilk konferansta formüle edilen ve onaylanan özgün misyonu, vizyonu ve değerleri, geçerliliğini ve önemini korumaya devam ediyor ([bkz: http://www.theacss.org/pages/mission](http://www.theacss.org/pages/mission)). ASBK'nin ilkeleri bölgedeki toplumsal araştırmanın ve düşüncenin *niteliğini, kapsayıcılığını, esnekliğini ve bağımsızlığını* desteklemektir. Dolayısıyla ASBK ihtiyaçları değerlendirmeye ve bölgenin sosyala bilim toplulukları için fırsatlar sunmaya odaklanmıştır; doktora ve doktora sonrası seviyedeki genç akademisyenlere ise özel ilgi gösterir.

ASBK'nin en önemli progelerinden biri, bölgede sosyal bilimlerin durumunu analiz eden Arap Sosyal Bilimler İzleme (ASBİ) projesidir. Projenin Dr. Mohammed Bamyeh tarafından yazılmış ilk raporu "Arap Bölgesinde Sosyal Bilimler: Varoluş Biçimleri", bölge çapında kurumsal ve maddi manzarayı inceliyor (<http://www.theacss.org/uploads/English-ASSR-2016.pdf>), sosyal bilimler bölümlerindeki ve araştırma merkezlerindeki hatırı sayılır bölgesel büyümeyi anlatıyor. Fakat, rapor aynı zamanda yüksek lisans ve doktora programlarının, dergilerin, meslek örgütlerinin ve sağlık ve eleştirel araştırma için gerekli diğer altyapıların yokluğunun altını çiziyor. Daha olumlu tarafında ise, rapor aynı

zamanda sosyal bilimlerin ve araştırmanın, edebiyatı, gazeterler, popüler dergileri, televizyonu ve diğer medya araçlarını da içeren kamusal alandaki oldukça zengin varlığını da anlatıyor.

> Arap Sosyal Bilimleri: Kenarda mı yoksa Gelişmekte mi?

Arap dünyasında sosyal bilimlerin resmi olarak görmezden gelinmiş olması, eğitime ve yardımseverliğe dair planlamayı uzun zamandır yöneten kalkınma ve modernite fikirlerini, ve son birkaç on yılda bilim, tıp ve mühendisliğin üzerindeki geleneksel odağın finans, işletme ve özel sektör çeşitliliğe kayışını yansıtıyor. Sosyal bilimlerin durumu ve statüsü, bölgenin eğitim sistemlerindeki eksikliklerini özetliyor, özellikle de kalitenin düşmesi pahasına kayıt oranlarının arttığı yüksek öğrenim kurumlarındaki eksikliklerin altını çiziyor. Özel eğitim kurumlarının büyümesi, eğitim kurumları arasındaki farklılıkların artmasına neden olduğu gibi, sosyal bilimlerin daha da marjinalize olmasına yol açtı. Aynı zamanda, politika yapımcılar, sosyal bilimcileri politikalarla ilgisi olmayan araştırma sorularının peşinde koşmakla suçladı; sosyal bilimciler de, siyaset yapımcıların araştırma sonuçlarını gözden geldiklerine dair yakındı. Böylece, kamu politikaları tartışmalarındaki akademik ses de azaldı.

Eğitim politikalarının, kalkınma kavranlarının ve kamusal alan üzerindeki kısıtlamaların genel olarak sorgulanmıyor olduğu gerçeği, bölgenin sosyal bilim topluluğunun zayıflığına ve özerk bir entelektüel alanın üç temel işleviyle ilişkilenebilir. Bu üç temel işlev, kanıta dayalı alternatifleri ege-men ve ideolojik gündemlere eklemleme becerisi, kamusal tartışma ve siyaset yapımını etikleme becerisi, ve mesleki çıkarları koruma ve destekleme becerisidir. Eşit derecede önemli bir diğer sorun da, kurumsal zayıflıklar nedeniyle, Arap sosyal bilimcileri bölgesel ve küresel bilgi ağlarına tam olarak katılım gösterememiş olmalarıdır. Arap sosyal bilimler topluluğu büyük ölçüde temel uluslararası alanlardan ve canlı araştırma ağlarından

dışlamıştır, ve küresel bilgi üretimine etkili bir biçimde katılmamaktadır.

Bunların hepsi, kuruluşundan beri giderek zorlaşan bir çevrede çalışmalarını yürütmeye çalışıyor olsa da, ASBK'nin ele almak istediği konulardır. Irak, Libya, Suriye ve Yemen'de şiddeti artan çatışmaların yanı sıra, Mısır gibi yerlerde de artan gözetim ve araştırmacı ve aktivistlere yönelen tehditlerle araştırma ortamı giderek daha da gerilimli bir hal almaktadır. Bu, ASBK'nin bölgesel erişimini etkilemiş, ve farklı ülkelere faaliyet düzenleme becerilerini kısıtlamıştır. Bunlara ek olarak, belirli ülkelerdeki ASBK bursiyelerli planlarında değişik-

likler yapmak, ve zaman zaman projelerinin saha çalışmalarını daraltmak zorunda kalmışlardır. Son olarak ise, yeni vize koşulları ve seyahat yasaklarıyla birlikte seyahat etmek giderek daha zor olmaktadır.

Tüm bu zorluklara rağmen -ya da, onların sayesinde- ASBK'nin bölgedeki araştırmacılara destek ve imkanlar sunması ve ağ inşa edip onları güçlendirmesi, her zamankinden daha da büyük önem taşıyor. Bursiyelerin dirençleri ve araştırma projelerini devam ettirmeye dair kararlılıklarından dolayı çok mutluyuz. Programlara başvuruların ve hatta katılanların sayısında herhangi bir azalma olmadı.

Hatta ASBK'ye olan ilgi artmaya devam ediyor. Lübnan genel olarak bölgesel etkileşimi sağlayan ve akademik özgürlüğe izin veren bir yer olmaya devam ediyor. ASBK değişen ortama adapte olma konusunda tetikte, ve program ve faaliyetler konusunda girişimcidir. Aynı zamanda da temel amaç ve değerlerine bağlı kalmaya devam etmektedir. Giderek artan bölgesel ve küresel işbirliğini ve ağları, ve yeniden canlanan Arap sosyal bilimleri için bir destek ortamı haline gelmeyi dört gözle bekliyoruz. ■

Direct all correspondence to Seteney Shami
<shami@theacss.org>

> Arap Sosyal Bilimleri Baharın Öncesinde ve Ötesinde

Idriss Jebari, Beyrut Amerikan Üniversitesi, Lübnan

Arap Baharı sosyal bilimler için ne fark yarattı?

Arap dünyasında sosyal bilimlerin durumuna dair ilk raporda, Sosyoloji Profesörü Mohammed Bamyeh Arap sosyal bilimlerinin belirsizliklerinin üstesinden gelmeye çalışıyor: çok çalkantılı ve karmaşık toplumsal gerçeklerin yanbaşında varolan ve görünüşte tarihsel olarak zayıf olan bir bilgi alanı. Arap Baharı'ndan beş yıl sonra, bu bilgi alanının bu dönüşümleri nasıl hazmettiğine dair sorular sormak için yeterli bir eleştirel mesafe var. Rapor, Arap sosyal bilimlerinin karşı karşıya olduğu zorlukları nasıl anlatıyor? Genç Arap sosyal bilimciler bu rapordan kamusal ilişkilenebilirliğe dair ne gibi dersler çıkarmalıdır?

>>

> Arap Sosyal Bilimlerinin Zorlukları

Arap bilgi üretiminin düşük performans göstermesi akademisyenler, araştırmacılar ve öğrenciler tarafından bolca belgelenmiştir. Bu raporda Bamyeh, küresel entegrasyonun ve siyasi istikrarın yokluğu gibi sıradan genellemelerden uzak durmuş, bunun yerine alanı biçimlendiren kurumsal yapıları odaklanmıştır. Arap sosyal bilimcilerin tecrübelerinden ziyade “düşük ağ kurma kapasitesi”nden ve “kurucu miraslarıyla olan bağlarının aşınması”ndan muzdarip olduklarını ileri sürmüştür. Genel olarak, Arap sosyal bilimciler küresel sahnede görünürlik aramıyorlar, fakat araştırma amaçlarını açıklamak ve politikaları etkilemek istiyorlar; bugün yanıtlaması en zor sorular disiplinin, onun değerlerini ve işlevini sorgulayan toplumdan ve piyasa güçlerinden uzaklaşması etrafında dönüyor.

Bu kurumsal odak, Araç bölgesinde sosyal bilimlerin nesnesini evrensellik ve özgüllük arasındaki gerginlik bağlamına yerleştiriyor. Bamyeh evrenselliğe sıcak bakıyor gibi görünüyor, aynı zamanda da geçtiğimiz dönemlerdeki konu eğilimlerinin ve metinlerin izini süren spesifik bir geleneği takip ederek, bu disiplinlerin Batılı sosyal bilimlerle ilişki haline büyüdüğünü kabul ediyor. Bamyeh, özellikle de Arap sosyal bilimciler için kuramsal muammalar oluşturmaya devam ettikleri için (örneğin, Gellner ve kabileler çerçevesinin destekçileriyle Bourdieu’nun sınıf merkezli sosyolojisini tercih edenler arasında süregelen gerilim), Arap sosyal bilimlerinin “özgüllük” meselesinden ve araştırma yöntemlerindeki etkisinden kaçınıyor. Fakat, bu seçimler bölgenin sosyal bilim araştırmalarını biçimlendirmeye devam ediyor: Arap sosyal bilimciler yabancı yayınlar sayesinde görünürlük kazanıyor, bu da onların tematik ya da metodolojik olarak araştırma yönelimlerini biçimlendiriyor.

Bamyeh’in bu rapordaki yaklaşımı “analiz birimi” diye tanımlanan metodolojik meseleyi ortaya koyuyor: Toplumsal olguyu soyutlayarak veya Arap bölgesi için bir bütün olarak çalışmak, ve sonrasında bütün ve genellenebilir sonuçlar üretebilmek için kişinin sonuçlarını ulusal ve yerel bağlamlarla karşılaştırması anlamlı mı? Dolayısıyla, 1980’lerde bölge çapına sosyal bilimlerin “İslamlaşması”na başvuruyor, ve sonra bu mantığın özellikle görünür olduğu Suudi Arabistan’a dair detaylı bir tartışma yapıyor, ondan sonra ise ülkedeki önemine rağmen toplumsal çatışma veya yabancı emeği yerine, aile ve kriminoloji araştırmalarının yaygınlığına dair yorumda bulunuyor. Bamyet benzer bir biçimde Mokhtar El-Harrach’ın Arap dergilerinin içeriğine dair çalışmasını da tartışıyor. Bu çalışmada Arap kültürel dergilerinin nasıl işlediğini anlamak için ülkeler arası bir karşılaştırma yapılıyor, ve kuramsal çalışmaların dergilerin içeriğinin %68 kadar yüksek bir oranını oluşturduğu bulgusuna varıyor. Fakat arada bir yorumda, bu dergilerin çoğunlukla daha geniş olarak Arap bölgesine odaklanmaktan ziyade, yakındaki bölgeyle ilgilendiklerini, ve bu farklı sonuçları neyin şekillendirdiğine dair yetersiz açıklamalar sunduklarını söylüyor. Benzer şekilde, “araştırma yoğunluğu” kavramı (araştırma merkezi sayılarının ülkenin nüfusuna oranı), Arap dünyasını kategorize etmek için kullanılıyor, fakat “on-

ları besleyen genel atmosfer”, farklı bağlamlarda “sosyal bilimlere olan ilgi” için açıklayıcı etken olarak ileri sürülüyor. Yazar geniş resmin akademik alandaki mekanizmalar, girişimler ve baskılarla şekillendirildiğini kabul ediyor; fakat üstü kapalı ve spesifik etkenler detaylı olarak tartışılmıyor.

Yazarın kendi ifadesiyle, raporun şu anki duruma dair “araştırması”, farklı özellikleri değerlendirecek, 2010-15 arasından daha geniş bir zaman dilimini ele alacak ve araştırma bibliyografyaları sunacak daha sonraki yayınlar için bir başlangıç olarak tasarlanmıştır. Bu kısıtlamalarına rağmen rapor, alanın resmini başarıyla çiziyor, ve alanı şekillendiren güçleri de aynı başarıyla ortaya koyuyor.

> Sosyal Bilimler ve Arap Toplumsal Dönüşümleri

Bamyeh’in sosyal bilim kurumlarının yapılarına dair araştırması, özellikle de değişen kamusal alanda yön bulmakta zorlanan uygulayıcılar için önemli sorular sorması nedeniyle, raporun en önemli katkılarından biridir.

Bamyeh’in verileri Arap üniversitelerini sosyal bilimler için “doğal bir ev” olarak tanımlıyor (üniversitelerin %48’i sosyal bilim programları ve dereceleri içeriyor). Disiplinler arasında -İktisat, Sosyoloji, Psikoloji, Siyaset Bilimi, ve Tarih- dengeli dağılım, en az 436 araştırma merkezinin, çoğu ülkedeki meslek örgütlerinin ve 217 akademik derginin oluşturduğu geniş bir ağla destekleniyor. Verileri aynı zamanda ilginç eğilimlerin altını çiziyor: Arap sosyal bilimciler birden fazla dil biliyor, ve giderek daha çok küresel bağlantılar kuruyorlar. Cezayir ve Mısır bölgede üniversiteler ve araştırma merkezleri açısından aslan payına sahip olan ülkeler.

Bu sayılar başka bir gerçeği daha açığa çıkarıyor: Arap sosyal bilimcileri, üretme zorunluluğu ve bilgi birikimi, ve yayın baskısı, ilişki kurma ve toplumsal değişim destekçisi olmak arasında bir gerilimle karşı karşıyadır. Bamyeh, STK’ların “sosyal bilimleri nasıl yalnızca üretmediklerini ama aynı zamanda [...] kendi amaçlarına uygun bir biçimde onu ürettiklerini” gösteren bir başka heyecan verici makaleden yola çıkarak, sivil toplum gibi “geleneksel olmayan aktörlerin” giderek artan önemini tartışıyor. Benzer biçimde, Arap bölgesine aşına olanlar, görünürlüğü ve erişimi üniversitelerinkini bile geçen Beyrut’taki Arap Birliği Çalışmaları Merkezi ve Doha’daki Arap Araştırmaları ve Politikaları Çalışmaları Merkezi gibi pan-Arap enstitülerin önemini anlayacaktır. Bu kurumsal dönüşümler, bu evrimin bilgi üretiminin içeriği üzerindeki etkisine dair tartışmayı acil kılıyor. Eğer, yazarın ileri sürdüğü gibi, bu merkezler akademik araştırmanın yerini tutamıyorsa, bu “konvansiyonel olmayan” mekanlar ve aktörler “resmi” sosyal bilimlerin krizini mi bize gösteriyor?

Bamyeh’in sivil toplumun ve sosyal bilimlerin rolleri üzerine yaptığı yorumlar, onların pratik amaçlara, belgesel verilerin oluşturulmasına ve hatta epistemic hususlardaki katkılarını kabul ettiğini, fakat “akademik komüniteler” adını verdiği toplulukları “akademi-benzeri komüniteler”e

açıkça tercih ettiğini gösteriyor. “Görevlerini yerine getiren akademisyenler ve entelektüeller”, ona göre, analitik olarak titiz metodolojiler uygulayarak, ilerici sonuçlara ve bilimsel güvenilirliğe ulaşan, ve bunu genellikle “gündelik mücadelelerin aşırılığında boğularak ve yalnızca bize zaten bilinenen daha fazlasını sunmayan siyasi duruşları yeniden üretmek yapmak yerine [...] belirli bir mesafeden yapan ve kişilerdir”. Benzer bir biçimde, dergi ve gazetele-re dair incelemesinde, hangi parçaların sosyal bilim etiketine layık olduklarına karar verirken kullandığı kriterlerin arasında -“karmaşıklık” veya “bilgi içeren içerik” olarak anlaşılan- “derinlik” vardı. Bamyeh, metodolojik seçimlerini, akademik araştırmadan ziyade politika yönelimli bir raporu andıran bir biçimde savunmaya özen gösterir.

Bu tercihler, özellikle de Arap Baharı’nı içeren tarihsel dönüşümler üzerine yapılan tartışmalar ve Arap dünyasında sosyal bilimlerin alanının ışığında, yazarın, devrimci epistemolojik bir dönüşüme dair vizyonunu anlatıyor. Yazarın, “devrimin” neyi içerdiğine dair bu klasik görüşe sahip olduğu için, ve Arap Baharı’nın, değişime dair amaçları ve ilişkilenmeleri toplumsal yerleşiklikleri tarafından biçimlenen yeni nesil Arap sosyal bilimciler, yani “Arap Baharı nesli” üzerindeki dönüştürücü etkisini yeterince göz önünde bulundurmamış için, akıntıya karşı yüzdüğüne itiraz edebiliriz.

Fakat Bamyeh’in mesafe, izole ve nesnel Arap sosyal bilimci ideali geçmişte kalmış bir tutumu da temsil etmiyor. Arap Baharı’nın bir epistemolojik devrim olarak getirebileceği şey, sosyal bilim araştırmalarını sert, ve genellikle uymayan çerçevelere oturtturarak kontrol etmek yerine, gerçekliği, mesafe gerektiren karmaşık dağınık bir yer olarak

görmekten uzaklaşmak, ve onun yerine araştırmaya ölçülü gayeler getiren, organik bağlantılara sahip, yeni bir temelliğe doğru götürmek olabilir.

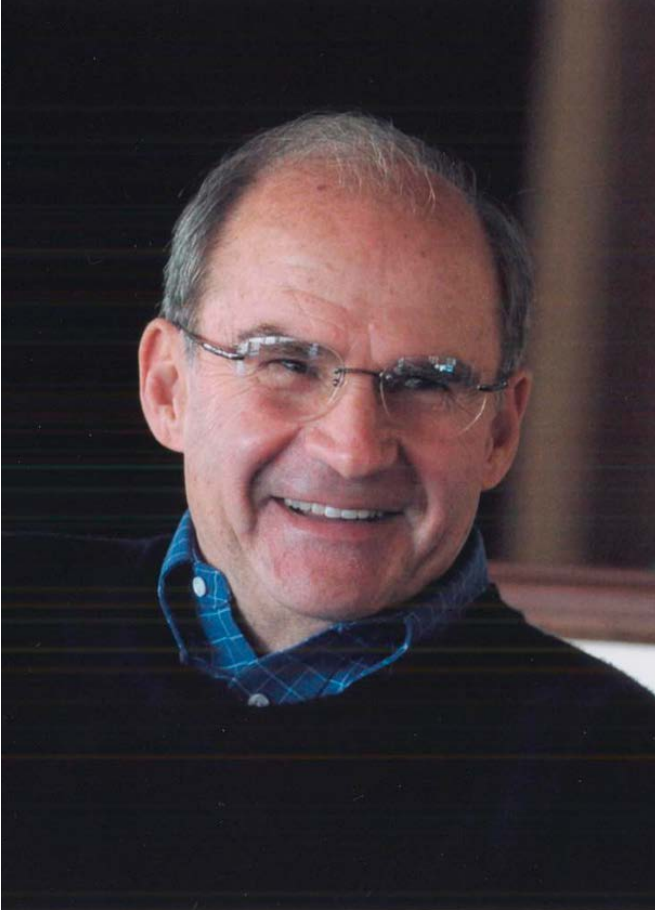
> Sonuç

Mohammed Bamyeh’in çıkış noktası, benimkinden farklı. Bamyeh Arap Baharı’ndan önce ve sonrasına bakarak geniş bir alanı araştırmaya koyuluyor, fakat rapor, öneriler sunmak yerine yalnızca büyümeyi ve zorlukları gösteriyor. Sonuç kısmında, “sosyal bilimleri güvenle barındırdıklarını ve onları farklı biçimlerinde kullanabildiklerini iddia etmeden” önce Arap sosyal bilimlerinin daha fazla dönüşmesi gerektiği çağrısında bulunuyor. Bu dairesel nihai amaçlar, Arap sosyal bilimlerinin güncel toplumsal ayaklanmalar ışığında ne anlama geldiklerini henüz tam olarak bulamadıklarını açığa çıkarmaktadır.

Sosyal bilimlerin “mevcudiyetine” odaklanmak yerine, belki de “kalıcılığına”, “direncine”, “bütünlüğüne”, ya da “varoluşuna” dair daha dinamik sorular sormalıyız. Konular, kurumsal ortamlar ve metodlar yerine, “Arap Baharı neslinin” durduğu noktadan konuşursak, Arap dünyasında sosyal bilimleri farklı kılan şey, kendilerini içinde buldukları kritik konjonktürdür. Arap sosyal bilimleri kimliğini ararken, bizim de titiz araştırma gündemleri hazırlayarak pek çok kişinin amaçlarını ifade etme fırsatımız var. Belki de bu rapor, durumun gerektirdiği aktif bir diyaloga giden yola girmemizi sağlayacaktır. ■

Idriss Jebari’ye ulaşmak için: <idrissjebari@gmail.com>

> George Ritzer ile McDonalddlaştırma ve Üretici-Tüketim Üzerine

George Ritzer.

George Ritzer küreselleşmenin önde giden yorumcularından biri, ve aynı zamanda ABD'deki Maryland Üniversitesi'nde saygıdeğer bir Sosyoloji Profesörüdür. Bu röportaj, etkili toplumsal kuram üzerine yürütülen bir projenin bir parçası olarak, Kosova'daki Priştine Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisi olan **Labinot Kunushevci** tarafından gerçekleştirilmiştir. Röportajdan bir bölüm yayımlıyoruz.

LK: Profesör Ritzer, siz “McDonalddlaştırma” kavramınızla tanınıyorsunuz: bunu bir kültürel emperyalizm biçimi olarak mı yoksa piyasadaki serbest rekabetin bir sonucu olarak mı görüyorsunuz?

GR: 1990 senesinden beri çalışmalarımın çoğu doğrudan ya da doğrudan olmayan biçimlerde kültürel emperyalizmle ilgiliydi. (İlk olarak 1993 senesinden yayımlanan) *The McDonalization of Society* (Toplulun McDonalddlaştırılması, 2016), ilkeleri (verimlilik, öngörülebilirlik, hesaplanabilirlik, ve kontrol, ve aynı zamanda bu rasyonel sistemlerle ilişkilenen irrasyonellikler) Amerika'daki merkezinden dünyadaki pek çok ülkeye ithal edilmiş olduğundan, “McDonalddlaştırma”yı böyle bir güç olarak görüyor. Bunlar McDonalds'ın ve diğer Amerikan işletmelerinin biçimini alıyor, ama daha da önemlisi, McDonalddlaştırmanın ilkeleri sayısız yerel işletmeye ve başka diğer kurumlara da (örneğin, eğitim kurumları ve dini kurumlar) giriyor.

Expressing America: A Critique of the Global Credit Card Society (1995) [Amerika'yı Expresslemek¹ : Küresel Kredi Kartı Topmunun Bir Eleştirisi] adlı kitabımda, diğer bir kültürel (ve ekonomik) emperyalizm biçimiyle uğraşıyorum: Bir başka Amerikan icadının, kredi kartının, tüm dünyaya yayılmasıyla. Kredi kartı Amerikan tarzı borcun ve tüketim kültürünün yayılmasına yardımcı oldu. Bu olguyla *Enchanting a Disenchanted World: Revolutionizing the Means of Consumption* (1997) [Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek, 2016] adlı kitabımda daha doğrudan ilgileniyorum. Tüketim araçları fikri, Marx'ın üretim araçları fikrinin bir uzantısıdır. Fast-food restoranları, alışveriş merkezleri, eğlence parkları (örneğin, Disney Land), Las Vegas tarzı kumarhaneler, ve mega-gemilerle turlar, Birleşik Devletler'de önemli bir tüketim alanlarıdır. Hepsi de dünyanın diğer yerlerine ihraç edilmiştir, ve arzulan turistik yerler haline gelmektedir. Genelde büyük boyutlara sahip olmaları ve “sihirli”, neredeyse dini, nitelikleri, onlara “tüketim katedralleri” adını koymama neden oldu. Tüketim katedralleri küreselleştikçe, Birleşik Devletler'in özelliği olan hiper-tüketim toplumunu da yanında getirmeye araç oldu.

Bu alanda en önemlisi, en azından benim için, *The Globalization of Nothing* [Hiçbir Şeyin Küreselleşmesi] adlı kitabımdır. “Hiçbir şey”i merkezi olarak üretilmiş, merkezi olarak kontrol edilen ve ayırıcı bir içerikten yoksun toplumsal formlar olarak tanımlıyorum. Genelde, McDonalds ve

>>

ürünleri (örneğin, Big Mac) bunun mükemmel örnekleridir, fakat “hiçbir şey”, özellikle de tüketim katedralleri aracılığıyla, giderek küreselleşmiştir. Küresel hiçbirşeylik, yerel “bir şey” biçimlerinin (yerel olarak üretilmiş, yerel olarak kontrol edilen ve ayırıcı içeriği zengin) giderek daha çok ötekileştirilmesine hizmet etmiştir. Dolayısıyla artan bir biçimde hiçbir şeyle nitelenen gelişmiş bir dünyamız var!

LK: Küresel tüketimle ilgili fikirlerinizi üniversiteye doğru genişlettiniz: Modern üniversite ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

GR: Günümüz üniversitesine sıklıkla Mc Üniversite adını verdim. Bunun nedeni, eğitim sürecini verimlilik, öngörülebilirlik, hesaplanabilirlik ve kontrole odaklanarak McDonaldlaştırmış olması. Bu, kitlesel eğitim sistemlerinin yaratılmasına yardımcı oldu, fakat bu sistemlerin rasyonelliğinin irrasyonelliği, eğitim ve eğitim sisteminin niteliğini olumsuz yönde etkiledi. Bu yönden fast-food restoranlarının gıda niteliği üzerindeki etkisini andırıyor (“Big Mac” alabilirsiniz, ama “Lezzetli Mac” alamazsınız). Bu aynı zamanda üniversiteleri, statükoya muhalif değil, onun yan-daşı haline gelmesine hizmet ediyor. McÜniversitelerin bilgiyi ve bilginin yayılımını giderek daha çok tekelleştirdiklerini düşünüyorum. En son çalışmam “üretici-tüketim” -“üretim” ve “tüketim”in birleşimi- üzerine. Öğrenciler her zaman bilginin üreten-tüketicisi olmuşlardır. Bilgiyi tüketirler ve kendilerine has bir biçimde üretirler. Öğrenciler bu sistemlerin sundukları şeylerin pasif tüketicileri değil, fakat aynı zamanda onlardan sızanların ve akan bilginin aktif üreticileridir.

LK: Çok üretken bir yazarınız, pek çok yeni ve ilginç projeniz vardır - bana kısaca onlardan söz eder misiniz?

GR: Son on yıldaki çalışmalarımın çoğu üretici-tüketim ile ilgiliydi. Her zaman üreten-tüketicisi olduk -asla yalnızca üretici ya da tüketici değildik (bu terk etmemiz gereken modern bir ikililik). Bu arada, bugün üreten-tüketicisi için mekan İnternet’tir. Orada bloglarda, Facebook’ta vs. üreterek tüketiyoruz. Aynı zamanda tüketim katedrallerinde de artan bir biçimde üreten-tüketiciler haline geliyoruz. “Tüketiciler” olarak bizler, bir zamanlar ücretli çalışanlar tarafından yapılan “işin” sürekli daha büyük bir kısmını yapar olduk (fast-food restoranlarında, alışveriş merkezlerinde, IKEA’da vs. yaptığımız işleri düşünün). Yakın zamanda, kapitalistlerin ücretsiz ya da düşük ücretli üreten-tüketicileri ücretli çalışanlara tercih ettikleri “üretici-tüketim kapitalizmi” dünyasında yaşadığımızı ileri sürmeye başladım. Uber bunun güzel bir örneğidir: Uber için çalışan üreten-tüketicilerin yükselişi karşısında taksi şoförleri yok oluyor. Amazon.com’dan kitap ısmarladığımız zaman yalnızca kitaplar (ve diğer ürünleri) tüketmiyoruz, aynı zamanda, ücret almadan, kendi siparişlerimizi de üretiyoruz. Sonuç olarak, kitapçılar, ve onlarda çalışanlar, yok oluyor. Sonuç olarak, yeni kapitalistler (Mark Zuckerberg, Jeff Bezos) yükseliyor, ve ücretli çalışanların yerine ücretsiz üreten-tüketicileri koyarak multi-milyarder oluyorlar. Üreten-tüketiciler yalnızca ücret almamakla kalmıyor, aynı zamanda çalışan da değil, dolayısıyla hiçbir imtiyaz, yardım, sağlık sigortası, vesaire, istemiyorlar. Yeni teknolojiler (örneğin robotlar) işletmelerin sırtlarını giderek daha çok üreten-tüketicilere dayamalarını (veya kendilerinin “üreten-tüketicisi makineler” olarak üretici-tüketimini mümkün kılacak). ■

George Ritzer’e ulaşmak için <gritzer@umd.edu>

Labinot Kunushevci’ye ulaşmak için: <labinotkunushevci@gmail.com>

1 “Expressing America”, Ritzer tarafından bir kredi kartı markası olan American Express’e referansla kullanılmaktadır. (ç.n.)

> Uluslararası Sosyolojiyle 40'ı Aşkın Sene

Edward A. Tiryakian, Duke Üniversitesi, ABD, ve Sosyoloji Tarihi (RC08), Sosyoloji Kuramı (RC16) and Din Sosyolojisi (RC22) ISA Araştırma Komiteleri üyesi.

Toronto, Kanada'da düzenlenen ISA 1974 Kongresi'nin posterini - Edward Tiryakian'ın katıldığı ilk kongre.

Uluslararası Sosyoloji Derneği'yle uzun süren ilişkiye dair bazı anılarımı paylaşmam için yapılmış bu davete yanıt vermek, benim için mutluluk vericidir. Bir uyarı; geçmişe dair hatırladıklarım ne tamdır ne de zamanın lekelerinden azadedir; okuyucular şüphesiz Jennifer Platt'ın [A Brief History of the ISA, 1948-1997](#). (ISA'nın Kısa Tarihi 1948-1997) adlı harika anlatısından faydalanacaklardır.

Uluslararası alan bana her zaman, sosyoloji kuramına olan eşit derecedeki kuvvetli ilgimin bir parçası olarak çekici gelmiştir. Amerikan Sosyoloji Derneği'ne (ASA) bağlı bir öğretim üyesi olarak, ASA'nın Dünya Çapında İşbirliği Komitesi'nde hizmet ettim, önceki başkanı Reuben Hill ISA'nın başkanı olduğunda (1970-1974), başkanlığını üstlendim. Amerikan sosyolojisinin Birleşik Devletler dışına açılmasını çok isteyen Reuben, beni ISA'ya katılmaya davet etti. İlk fırsat 1974'te, Reuben Toronto'daki Sekizinci ISA Dünya Kongresi'ne Rus sosyologları davet ettiğinde oluştu.

ISA toplantılarından hemen sonra, delegeler Montreal'deki ASA toplantılarına davet edildiler.

Her iki ortamda da, Dünya Çapında İşbirliği Komitemiz yabancı misafirlerimizle bir bağlantı sağladı. Özellikle Rus sosyologlarla bir araya gelişimizi hatırlıyorum; Soğuk Savaş'ın gerginliği hızlıca kaybolmuş ve resepsiyonun keyifli atmosferi kolektif bir neşe getirmişti. Bu birleşik toplantılar, hem Reuben Hill hem de ASA başkanı Peter Blau için, sosyolojik diplomasinin bir zaferi olmuştu.

Bu takiben, ISA'ya yaşamboyu üye oldum - bu, hayatta yaptığım en iyi yatırımlardan biri oldu. Uppsala'daki Dokuzuncu Kongre'de toplantılarımızın ne kadar yayılmış olduğunu, ama aynı zamanda İsveç'in hem ne kadar pahalı hem de ne kadar modern olduğunu hatırlıyorum. Muhtemelen Uppsala (Toronto ya da Stockholm'ün aksine) bir metropol yerine bir üniversite şehri olduğu için, toplantı alanımızda dikkatimizi dağıtacak az şey vardı, fakat farklı

Ülkelerden araştırmacılarla tanışmak için çok fırsat tanıdı - bu da akademisyenlerin uluslararası toplantıları için çok çekici bir özelliktir.

Uppsala'dan sonra, ISA'nın Mexico City'deki Onuncu Kongresi'nde (1982) çok sayıda İspanyolca oturum vardı. İspanyolca ISA'nın üçüncü resmi dilidir, ki bu bize o kongrede Latin Amerikalı öğrencilerin tezahüratları eşliğinde Alain Touraine tarafından hararetle hatırlatıldı. Touraine'in, hem dünya kongrelerinde hem de Fransa'daki kalkınma seminerlerinde, dünya sosyolojisinin ilerici bir lideri olduğunu söylemeliyiz.

Fakat 1982 ISA toplantıları gerçekleşirken mali bir anomi yaşadık: Meksika'nın Maliye Bakanı ülkenin borç ödemelerini yapamayacağını ilan ederek büyük bir finansal krizi tetikledi. ISA delegeleri Meksika bankalarında dolar almaya uğraştılar, fakat finansal iletişim bozularak döviz kurlarına dair yaygın bir karmaşa yarattı. Kurlar yalnızca bir gece de değişmiyordu, aynı zamanda aynı bankanın farklı şubeleri Meksika merkez bankası tarafından sabitlenen kurlardan sıklıkla habersizdi. Kredi kartlarına erişebilen bazı ISA üyeleri otel odalarını standarttan delükse yükseltebildiklerini keşfetti, çünkü peso düşüyor ve dolar çıkıyordu. Fakat herkes bundan faydalanamadı, ve çoğu kişi ilk bulduğu uçakla Meksika'dan ayrıldı.

Bu kadar olaylı bir kriz esnasında gerçekleştiğini hatırladığım tek ISA toplantısı budur. Madrid'deki On İkinci kongre aşırı sıcaklara ve klimaların yokluğuna rağmen iyi

geçti. Richard Grathoff, Bielefeld'deki On Üçüncü kongreye (1994) 1991 yılında çöken baskıcı Sovyet rejimi sırasında sosyolojiyi canlı tutan bazı Polonyalı ve diğer ülkelerden Doğu Avrupalı sosyologları davet etmişti.

Sosyoloji kuramının merkezine nitel, yorumlayıcı sosyolojiyi koyan Grathoff'la çok ortak nokta vardı. *International Sociology*'nin editörlüğüne olduğu zaman (1991-1996) yayın kurulunda devam etmemi rica ettiğinde çok sevdim. Yayın kuruluna ilk olarak Martin Albrow editörken (1984-1990) katılmış, karşılaştırmalı uluslararası sosyolojiye öncelik veren bir dergide hem katılımcı hem hem hakem olmaktan keyif almıştım.

Tüm ISA toplantılarına katılmak (hem emeklilikten sonraki seyahat masrafları hem de genellikle ISA'yla aynı zamanlarda toplanan ASA'daki sorumlulukların nedeniyle) pratikte mümkün olmasa da, yakın zamanda bazı kongrelere katılmaktan mutluluk duydum: Montreal (1998), Brisbane (2002), Gothenburg (2010), Yokohama (2014), ve en son olarak Viyana'daki ISA Forumu (2016). Dünyanın dört bir yanından (maalesef azalan sayıda) eski arkadaşları görmek, yenileriyle tanışmak, ve farklı kültürlerden yeni sosyolojik fikirlerle karşılaşmak, hala ISA'ya ilk katıldığım zamanki kadar çekici. Bu nedenle 2018'de Toronto'da gerçekleşecek On Dokuzuncu Kongreye de katılacağım.■

Edward Tiryakian'a ulaşmak için: <durkhn@soc.duke.edu>

> İkinci Japon Yayın Ekibini Tanıyalım

Küresel Diyalog okuyucularına ikinci Japonca editör ekibini tanıtmaktan mutluluk duyuyoruz. Aralık 2014'te çalışmaya başladığımızdan beri, çeviri projesine 45 lisans öğrencisi katıldı. Hepsi, 1941 yılında kurulan ve Japon Tarım, Orman ve Balıkçılık Bakanlığı tarafından akredite edilmiş bir kamu yüksek öğretim kurumu olan Ulusal Su Ürünleri Üniversitesi'nde okumaktadır. Editör ekibinin kalıcı üyeleri ise aşağıdaki gibidir:

Satomi Yamamoto Su Ürünleri Dağıtım ve Yönetimi Bölümü'nde İngilizce ve Sosyoloji Doçentidir. İngilizce alanında yüksek lisans derecesini Japonya Kadınlar Üniversitesi'nden, sosyal bilimler alanında yüksek lisans derecesini Şikago Üniversitesi'nden ve sosyoloji alanında doktora derecesini ise Urbana-Champaign'deki Illinois Üniversitesi'nden almıştır. Güncel araştırmaları Amerika Birleşik Devletleri'ndeki istilacı balık türlerinin sosyolojik analizine odaklanmaktadır.

Fuma Sekiguchi Gıda Bilimleri ve Teknolojileri Bölümünde lisans eğitiminin son senesindedir. Yamaguchi bölgesinde doğmuş ve Chiba bölgesinde büyümüştür. Ulusal Su Ürünleri Üniversitesi'ndeki öğrenciliğine ara vermiştir, şu anda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Kaliforniya Eyalet Üniversitesi Chico ve Butte Koleji'nde eğitim görmektedir. Sloganı “başarısızlık başarıyı öğretir”dir. Yüzmeyi, baseball oynamayı ve İngilizce çalışmayı seviyor.

Yutaro Shimokawa Gıda Bilimleri ve Teknolojileri Bölümünde lisans ikinci sınıf öğrencisidir. Deniz ürünlerinin etkili kullanımı, işleme teknolojileri ve gıda içeriklerini öğrenmektedir. Bu çeviri projesine İngilizce okuma becerisini geliştirmek için katılıyor. Hedefi, gıda bilimleri hakkında İngilizce yazılmış akademik makaleleri okuyabilmek.

Masaki Yokota Su Ürünleri Dağıtım ve Yönetimi bölümünde lisans son sınıf öğrencisidir. 2014 ve 2015 yılları arasında İngiltere’de İngilizce öğrenmiştir. IELTS puanı 6.5’tur. Badminton oynamayı ve futbol izlemeyi sever. Londra’daki Chelsea Futbol Klubünü tutmaktadır. Hayali, dünya seyahatine çıkmaktır.

Takashi Kitahara Su Ürünleri Dağıtım ve Yönetimi bölümünde lisans son sınıf öğrencisidir. Nisan 2017’de Ulusal Su Ürünleri Üniversitesi, Kaynak Yönetimi ve Gıda Bilimleri yüksek lisans programına katılacaktır. Mezuniyet tezi Japonya’da gıda amaçlı olmayan akvakültür işletmelerinin gelişimini inceliyor. Su ürünlerinin dışında yeni konular hakkında öğrenmeyi sevdiği için çeviri projesine katılıyor

Yuki Nakano Uygulamalı Su Biyolojisi Bölümünde lisans ikinci sınıf öğrencisidir. Çocukluğundan beri hayvanları ve balıkları çok sevdiği için Ulusal Su Ürünleri Üniversitesi’ne gitmeye karar verdi. Gelecek planlarına henüz karar vermiş değil, ama çalıştığı konuyla ilgili bir iş bulmayı umuyor. Bazen İngilizce’den doğal Japonca’ya çevirmenin zorlukları karşısında bunalsa da, projenin İngilizce yetkinliğini ve Japonca’ya hakimiyetini geliştirmesi nedeniyle çeviri projesinin parçası olmaktan hoşlanıyor.